

Hay Namangulun Liblun nadan Patul Hay mipanggep hi Liblu an 1 Patul

Handih nateh David an patul ya hi Solomon an imbabalenay nihannot ke hiyan numpatul ad Israel. Hi Solomon ya maphod ya nalaing an patul. Impakapyana nan Templo ad Jerusalem ya dakol di udum an inat nah kiphodan di tataguna. Ot mundinggol di mipanggep ke hiya takon hi udum an boble.

Nateh Solomon ya nihannot an numpatul nan imbabalenan hi Rehoboam. Mu hi Jeroboam ya kinahingay kalebbengan Rehoboam an mumpatul. Hanadan himpulun holag Israel hi north ya pinili dah Jeroboam an pumpatul da. Hanada ken holag Judah ya holag Benjamin an numbobleh nangappit hi south ya hi Rehoboam di pinili dah pumpatul da. Ot ketuwey nagodwaan di Israel ot mumbalin hi duwan boble. Hituwen nangappit hi north ya nangadanan hi Israel ya nan nangappit hi south ya nangadanan hi Judah. Datuwen duwan boble ya waday patul da ya tindalu da.

Deket natey patul da on nihannot di lalakin imbabalen diyen patul. Am-in nadan numpatul ad Israel hi nangappit hi north ya gaga-iho da te uggeda inun-unud hi Apu Dios. Mu ad Judah nah nangappit hi south ya wadaday udum an maphod an numpatul hidi te un-unudon dah Apu Dios. Mu nadah ken udum ya gaga-iho da te uggeda inun-unud hi Apu Dios.

Hay nitudok ketuwen liblu:

1. Hanadan na-na-at handih ugge nagodwa nan boble an Israel. (chapters 1-11)

2. Hanadan na-na-at handih nagodwaan di Israel ot mumbalin an duwan boble. (chapters 12-22)

Handih naam-amah David

¹ Hi David an patul ya naka-am-ama mot takon di maododay pun-ulon nadan muttatyu ke hiya ya kapyanan makaktol. ² Ot kanan nadan muttatyu nan hiyay “Apu, daan mot manamak kamih ung-ungan babain makihaad ke he-at ipaptok daka. Ya makihuyop ke he-at munattung kayu ta adika maktol.”

³ Ot manamak dah ung-ungan babai hi am-in hanadah bobled Israel ya waday tinibo dan maddikit ad Sunem an hi Abishag ot ieda nah patul. ⁴ Hituwen babai ya maddikit an abu, mahlu ya pakaippaptok na nan patul, mu maid di inat nan patul ke hiya hin mahuyop da.

Implanun Adonijah an hiyay mumpatul

⁵⁻⁶ Nateh Absalom ta nan imbabalen David ke Haggit an hi Adonijah di kay panguluwan hanadah matagun linalakin imbabalen David. Hiya ya makaphod di kalalaki na. Ya ug-ugge kinalyan David nadah kumpulmin attona. Indani ya immalih nomnom nan hiyay mumpatul ot umalah kakalesa, kakabayu ya immawit hi naliman tatagun pun-ibbana.

⁷ Handih nakihummangan ke Joab an imbabalen Seruiah ya nan padin hi Abiathar ya timbal dan hiyay mumpatul. ⁸ Mu hi Sadok an padi, hi Benaiah an imbabalen Jehoiada, hi Nathan an profetas, hi Simei, hi Rei, ya nadan guwalyan David ya adida tobalon an hi Adonijah di mumpatul.

⁹ Ohan algo ya immeh Adonijah nah kanan dan Batun Ulog an nih-up nah ob-ob di En Rogel ot e mun-appit hi kakalnero, bubulug an baka ya matataban ka-ongal nan

baka. Inayagana nadan udum an tutulang nan linalakin imbabalen amanan hi David ya nadan opisyal ad Judah an makiamul. ¹⁰ Mu uggena impakiayag nan ohan tulang nan hi Solomon ya hi Nathan an profetas, hi Benaiah ya nadan guwalyan nan patul.

Hi Solomon di numpatul

¹¹ Indani ya immeh Nathan ke Bathsheba an inan Solomon ot kananan hiyay “Kon uggem dingngol an hi Adonijah an imbabalen Haggit ya impumbalinay adol nah patul? Yaden ugge inilan nan patul an hi David di mipanggep kediye! ¹² Hin pinhod mun mihwang kayu nah imbabalem an hi Solomon ya hituwey itugun kun he-a. ¹³ Ume ka nah patul an hi David ta kalyom ke hiyay ‘Apu, kon uggem insapatan ha-on an nan imbabalek an hi Solomon di mihannot ke he-an mumpatul? Ya tipet numbalin an patul hi Adonijah?’ ” ¹⁴ Kanan pay Nathan di “Ahiyak humgop nah punhummanganan yu ta iuh-uk an makulug di kinalim.”

¹⁵ Ot umeh Bathsheba nah kuwartun kahuypan nan patul an hi David. Hiya ya naka-am-ama mon ipappaptok nan kat-agun babain hi Abishag an iSunem. ¹⁶ Nunyuung hi Bathshebah punlispitu na ot kanan nan patul di “Nganney mahapul mu?”

¹⁷ Kanan Bathshebay “Apu, insapatam hi ngadan Apu Dios an nan imbabale tan hi Solomon di mihannot an mumpatul. ¹⁸ Mu ad uwani ya hi Adonijah di numbalin an patul, mu uggem inila. ¹⁹ Nun-appit hi dakol an bulug an baka, kalnero ya matataban ka-ongal nan baka. Ya inayagana nadan linalakin imbabalem, nan padin hi Abiathar ya hi Joab an ap-apun di tindalum nah hamul, mu uggena impakiayag nan imbabale tan hi Solomon. ²⁰ Am-in di tataguh tud Israel ya hadhad-on day kalyom,

apu patul, hin dahdiy mihannot ke he-an mumpatul.
²¹ Deket mate ka yaden uggem tinudduy mihannot ke he-an mumpatul ya mibilang kamin Solomon an buhul diyen mumpatul.”

²² Kediye nanongnan mungkalkallih Bathsheba nah patul ya dimmatong hi Nathan nah balen nan patul.
²³ Waday nangalin nah patul an wadah dih Nathan ot piayag na ot umeh Nathan. Nunyuung hi hinangngab nan patul ²⁴ ot kananay “Apu patul, kon kinalim mon hi Adonijah di mihannot ke he-an mumpatul? ²⁵ E nun-appit ad uwanin algo hi dakol an bulug an baka, kalnero ya matataban ka-ongal nan baka. Ot ayaganan am-in nadan imbabalem an linalaki, hi Joab an ap-apun di tindalum ya nan padin hi Abiathar. Ot dehdi dan munhahamul an pun-itkuk day ‘Munnanong an mumpatul hi Adonijah!’
²⁶ Mu dakamin da Sadok an padi, hi Benaiah ya hi Solomon ya ugge dakami inayagan. ²⁷ Hin kananat he-a, apuy nangiolden kediye ya tipe anhan ta uggem kinali nadah opisyal mun hiyay mihannot an mumpatul?”

²⁸ Ot kanan David di “Kalyon yun Bathsheba ta umalih tu.” Immalih Bathsheba ot tumaddog hi hinangngab na.
²⁹ Ya kanan David ke hiyay “Isapatak ke he-a hi ngadan Apu Dios an wadat nangamung an nangihwang ke ha-on am-in hi buhul ku ³⁰ an paannungok ad uwanih diyen insapatak an nan imbabale tan hi Solomon di mihannot ke ha-on an mumpatul. Ya tistiguk nan Dios di Israel.”

³¹ Nunyuung hi Bathshebah hinangngab nan patul hi pangipatibo nah lispituna ot kananay “Hana ot ta matagu kat nangamung, apu patul.”

³² Indani ya impaayag David da Sadok, hi Nathan ya hi Benaiah. Immali dah kad-ana ³³ ot kanan diday “Ayagan yu nadan opisyal kut puntakkeyon yu nan imbabalek an hi Solomon nah kabayuk ya ibbaan yu ta

ume kayu nah Ob-ob an Gihon. ³⁴ Ta ha-adan da Sadok ke Nathan hi lanay ulunat hiyay mumpatul hitud Israel. Ipagango yu nan tangguyub ya itkuk yuy ‘Munnananong an mumpatul hi Solomon!’ ³⁵ Ya ibbaan yuh aliyanan umbun tuh ubunak an patul. Hiyay mihannot ke ha-on an mumpatul te hiyay tinudduk an mun-ap-apud Israel ya Judah.”

³⁶ Hinumang Benaiah an kananay “Maat am-in hinae ya hana ot ta tobalon Apu Dios an Dios mu! ³⁷ Ya hana ot ta baddangan Apu Dios hi Solomon, umat hi namaddanganan he-a, ya hana ot ta ahi ongal di pun-ap-apuwana mu hay pun-ap-apuwam.”

³⁸ Ot ien da Sadok an padi, hi Nathan an profetas, hi Benaiah an imbabalen Jehoiada ya nadan guwalyan nan patul hi Solomon nah Ob-ob ad Gihon an nuntakke nah kabayun amanan hi David. Ya naki-e nadan guwalyan David ke dida. ³⁹ Inalan Sadok nan niha-adan nan lanan di oliba an intabtabinan nalpun nah Tabernacle ot ha-adanay ulun Solomon. Ot ipagango da nan tangguyub ya initikuk am-in nadan tataguy “Munnananong an mumpatul hi Solomon!” ⁴⁰ Inibaan dan nibangngad an muntutukuk da ya pun-ipagango day ayyuding te maka-an-anla da ot gapun diye ya kay mundolyon di luta.

⁴¹ Handih mungkagibbu da Adonijah an numhahamul ya dingngol day mungngala. Dingngol Joab nan tangguyub ya kananay “Tipet mungngala da nah boble?”

⁴² Uggena ginibbu nan pungkali na ya dimmatong hi Jonathan an imbabalen Abiathar. Kanan Adonijah di “Makah tu. Nunna-ud an maphod di in-alim an kalyon ke dakami te maphod kan tagu.”

⁴³ Himmumang hi Jonathan an kananay “Adi! Tinud-dun amam an hi David hi Solomon an mumpatul. ⁴⁴ Intud-ak na da Sadok, hi Nathan, hi Benaiah ya nadan guwalyana

ot ibbaan da. Ya impuntakke dah kabayun di patul. ⁴⁵ Ot ha-adan da Sadok ke Nathan hi lanay uluna nah Ob-ob an Gihon ta mihannot an mumpatul. Handih nibanggad da nah boble ya muntutukuk nadan tataguh anla da ot hidiye nan dingngol yun mungngangala. ⁴⁶ Ya imme moh Solomon an inumbun nah ubunan di patul. ⁴⁷ Ya imme nadan opisyal hi kad-an nan patul an hi David ot kanan day ‘Hana ot ta nan Dios mu ya baddanganah Solomon ta namam-an mundingngol, mu he-a ya umongongal di pun-ap-apuwana, mu hay nun-ap-apuwam.’ Ya nunyuung hi David nah kama nah pundayaw nan Apu Dios ⁴⁸ ot mundasal an kananay ‘Dayawon daka AP-APU an Dios di Israel te tinuddum nan imbabalek an mihannot ke ha-on an mumpatul! Ya te impunnanongak an matagu pay ni-an ta tibok.’ ”

⁴⁹ Handih dingngol nadan ibban Adonijah diye ya pinghana di ya nahiyak dan waday oha ya timmayan. ⁵⁰ Timmakut damdamah Adonijah ke Solomon ot ume nah Tabernacle ot id-ona nadah dugun nan altar. ⁵¹ Waday nangipainilan Solomon an timmakut hi Adonijah ke hiya ot dehdin inid-ona nah dugun nan altar an kananay “Daan mo anhan ta isapatan nan patul an hi Solomon an adiyak patayon.”

⁵² Kanan Solomon di “Deket damanan madinolak ke hiya ya maid di maat ke hiya, takon di ohan buuk na, mu hin adi mabalin an pundinolan ya mipipate.” ⁵³ Ot umitud-ak nan patul an hi Solomon hi tindalun mangawit ke Adonijah an ginuyud da nah nangid-onanah dugun nan altar. Immeh Adonijah nah patul ot munyuung hi punlispitunan hiya ya kanan nan patul an hi Solomon ke hiyay “Umanamut ka ot ya abu!”

2

Hay nanguddidin tugun David ke Solomon

¹ Handih mungkatkateh David ya impaayag nah Solomon ot kalyonay manguddidin tuguna.

² Kananay “Gagala mo ya mateyak. Mundinol kah adol mu, pakodholom di nomnom mu ³ ya atom di pinhod Apu Dios an Dios mu. Paka-un-unudom am-in nadan tuguna ya oldenan wada nah Tugun Moses ta takon di daanay pangayam ya takon di nganney atom ya maphod am-in di pumbalinana. ⁴ Deket un-unudom hi Apu Dios ya umannung handin kinalinan ha-on an kananay ‘Deket paka-un-unudon di holag mun am-in di olden ku ya hay holag muy mun-ap-aput nangamung.’

⁵ Wada pay di itugun kun he-a. Nomnomom nan inat Joab an imbabalen Seruiah an pinatena nadan duwan apapun di tindaluk an hi Abner an imbabalen Ner ya hi Amasa an imbabalen Jether. Nomnomom an pinate na dida hi tiempon di linggop te imbalo nay naat hi tiempon di gubat. Adina lebbeng hidiyen inat na te kababain. Haoy ot ya abuy nabahulan kediyen inat na te haoy di apapuna. ⁶ Nangamung kah pinhod mun aton ke hiya. Mu nomnomom an mahapul an mipipate.

⁷ Hanada ken imbabalen Barsillai an iGilead ya ulayam didat ipaptok mu dida te impaptokak ke dida handih numpudugak nah ibam an hi Absalom.

⁸ Ya nomnomom boh Simei an imbabalen Gera an iBahurim an holag Benjamin. Gaga-ihon abuy kinalinan ha-on handih mangeyak ad Mahanaim, mu handih ni-bangngadak ya eyak dinammu nah Wangwang an Jordan ot isapatak hi ngadan Apu Dios an adik pipate. ⁹ Mu takon di insapatak di athidi ya mahapul an makastigu kinali pipatem te nanongnan numbahul. Inilam di atom te nalaing ka.”

Hay natayan David

¹⁰ Nateh David ot ilubuk da nah ongal an boblen nangadanan hi Boblen David. ¹¹ Hiya ya numpatul ad Israel hi nap-at an toon. Niha-ad ad Hebron hi pitun toon ya ad Jerusalem hi tulumpulut tulun toon kediyen numpatulana. ¹² Nihannot hi Solomon ke amanan hi David an numpatul ya nihamad di pun-ap-apuwana.

Hay natayan Adonijah

¹³ Indani ya immeh Adonijah an imbabalen Haggit ke Bathsheba an inan Solomon. Kanan Bathsheba ke hiyay “An maphod di in-alim hitu?” Kanan Adonijah di “Om! ¹⁴ Ya wada anhan kumay ibagak ke he-a.” Kanan Bathshebay “Nganney ibagam?”

¹⁵ Himmumang an kananay “Inilam an gulat na ya haoy di patul ya am-in di holag Israel ya hidiyey wadah nomnom da. Muden nan ibak di numpatul te hidiyey pinhod APU DIOS. ¹⁶ Wada anhan di ibagak ya hana ot ta tobalom.” Kanan Bathshebay “Nganneh diye?”

¹⁷ Hinumang Adonijah an kananay “Inilak an tobalon nan patul an hi Solomon di ibagam ke hiya, kinali daan mot itakdogak ta kalyom ke hiyat iabulut nan iinek hi Abishag an iSunem.” ¹⁸ Kanan Bathshebay “Om! Nangamungak an makihummangan ke hiya.”

¹⁹ Ot umeh Bathshebah kad-an nan patul an hi Solomon ot kalyonay imbagan Adonijah. Timmaddog nan patul ot munyuung hi punlispitunan inana. Ot umbun bo nah ubunan di patul ot mumpaalah ohan ubunan an mihad nah winawwan ta ubunan inana. ²⁰ Kanan Bathshebay “Waday ibagak ke he-a ya hana ot anhan ta tobalom.”

Kanan Solomon di “Nganneh diye, ina? Kalyom ot inilam an tobalok.”

²¹ Kanan inanay “Idat muh Abishag ke tulang mun hi Adonijah ta iinena.”

²² Kanan Solomon di “Tipet em ibagan ha-on ta iabulut kun iine nah Abishag? Wadan ibagam ot pay an ihulug kun hiya tun pumpatulak. Hiya bo udot di pangpanguluwan mu ha-on. Ya oha bo ya hiyay pinhod nan padin hi Abiathar ya hi Joab an mumpatul.”

²³ Indani ya insapatan Solomon hi ngadan Apu Dios an kananay “Deket adik patayon hi Adonijah gapu ketuwen ibaganan ha-on, takomboy patayonak ke Apu Dios. ²⁴ Hi Apu Dios di nangiha-ad ke ha-on an umbun tuh ubunan aman hi David ta ha-oy di mumpatul. Impaanung na handin insapatana an ha-oy ya nadan holag kuy mumpatul. Isapatak hi ngadan Apu Dios an wadat nangamung an mahapul an mateh Adonijah ketuwen algo.”

²⁵ Ot itud-ak nah Benaiah an e mamaten Adonijah.

Hay nangipaayan Solomon ke Abiathar hi udum an boble ya hay natayan Joab

²⁶ Indani ya kanan Solomon ke Abiathar an padiy “Mibangngad ka nah bobled Anatot an nalpuwam. Lebbeng nan mipipate ka, mu adi daka pipated uwani te he-ay nangdon nah Kahon APU DIOS an Nakattage handih naki-ayam ke aman hi David ot holtapom di hinoltap na.” ²⁷ Ot kaanon Solomon hi Abiathar an munhilbin padi ke Apu Dios, ot umannung handin kinalin Apu Dios ad Siloh mipanggep nadah holag Eli an padi.

²⁸ Handih dingngol Joab di mipanggep ketuwen naat ya binumtik nah balen Apu Dios ot id-ona nadah dugun nan altar. Hiya ya intakdog nah Adonijah, mu uggenah Absalom. ²⁹ Waday nangipainilan Solomon kediye ot itud-ak nah Benaiah an imbabalen Jehoiada ta ena patayon.

³⁰ Immeh Benaiah nah balen Apu Dios ot kananan Joab di “In-olden nan patul an bumudal ka.”

Kanan Joab di “Adiyak! Hituy katayak!”

Imbanggad Benaiah nah patul ot kalyonan hiyay kinalin Joab.

³¹ Kanan Solomon di “Atom di kalyon Joab. Patayom ne inlubuk mu. Ta ha-oy ya nadan holag ama ya adi kami mabahulan nah inatnan pinate nay tatagun maid di bahul da. ³² Kastiguwon APU DIOS hi Joab gapu ke dadiyen pinate nan ugge inilan aman hi David. Pinate Joab di duwan tagun maid di bahul da, hi Abner an ap-apun di tindalun di Israel ya hi Amasa an ap-apun di tindalun di Judah an mapmaphod da pay mu hiya. ³³ Munnanong ta nangamung ke Joab ya nadah holag nay kastiguna gapuh namatayana ke dida. Mu hi David ya nadan holag na ya palinggopon ya pun-aap-apuwon APU DIOS dida.”

³⁴ Immeh Benaiah nah balen APU DIOS ot patayonah Joab ot ilubuk da nah lutanah nih-up nah adi maboblayan. ³⁵ Ot pumbalinon Solomon hi Benaiah an ap-apun di tindaluna ot mihannot ke Joab. Ya impumbalina damdamah Sadok an padi ot mihannot ke Abiathar.

Hay natayan Simei

³⁶ Indani ya e impaayag Solomon hi Simei ot kananan hiyay “Mangapya kah balem hitud Jerusalem. Mihaad kah tu ya adika tumayan ketuwen boble. ³⁷ Te deket bumudal kat la-uwam nan Wa-el an Kidron ya nunna-ud an mate ka ya he-a pey kon bahul.”

³⁸ Himmumang hi Simein kananay “Om, apu patul, atok hinaen kinalim.” Ot mihahhaad ad Jerusalem.

³⁹ Mu handih nala-uy tulun toon ya binumtik di duwan muttatyun Simei ot ume dah kad-an Akis an imbabalen Maakah an patul di Gat. Handih dingngol Simei an wada nadan muttatyun nah did Gat ⁴⁰ ya nuntakkeh kabayu na ot umeh kad-an Akis an patul di Gat ta ena hamakon nadan

muttatyuna. Hinamak na dida ot ibangngad na didah nunhituwana.

⁴¹ Handih dingngol Solomon di inat Simei ya ⁴² impiayag na ot kananan hiyay “Impunsapata dakah ngadan APU DIOS an adim taynan di Jerusalem. Ot kalyok ke he-an tumayan ka ke ya nunna-ud an mate ka. Kon uggem timbal hidiye ya kon uggem kinalin unudonak? ⁴³ Tipet imbahhom di insapatam ya nginohem di olden ku? ⁴⁴ Impakainnilam hi puhum am-in nadan gaga-ihon inat mu ke aman hi David kinali hana ot ta kastiguwon dakan Apu Dios. ⁴⁵ Mu ha-oy ke ya hana ot ta bendisyonanak ke hiya ta pumbalinonan nahamad ta nangamung di pun-ap-apuwan David.”

⁴⁶ Ot iolden Solomon ke Benaiah ot ena patayon hi Simei. Hay pun-ap-apuwan Solomon ya nahamad mon maid di munggohen hiya.

3

Hay kinalaing Solomon

¹ Nakihayyup hi Solomon nah patul di Egypt handih in-inena nan imbabalen diyen patul. Ot miha-ad da nah Boblen David inggana nagibbu nan palasyo na, nan Templon Apu Dios ya nan natag-en tuping hi nunlinikkod di Jerusalem. ² Mu handih maid ni-an di nakapyah Templon Apu Dios ya mun-appit nadan holag Israel nadah nunhihinnatkon an pun-appitan di udum an tatagu. ³ Hi Solomon ya impakappinhod nah Apu Dios ya inun-unud na nadan tugun amanan hi David, mu nun-appit hi aag-gayam hanadah dakol an pun-appitan hi udum an dios.

⁴ Waday naminghan an immed Gibeon an mun-appit te hidiy kad-an nan nundingngol an pun-appitan ot mun-appit hi hinlibun maghob an miappit. ⁵ Kediyen hilong

ya numpatiboh Apu Dios ke hiyah in-inop nan kananan hiyay “Nganney pinhod mun idat kun he-a?”

⁶ Hinumang Solomon an kananay “Impatibom di ongal an impaminhod mun aman din hi David an muttatyum, te hiya ya maphod, limpiyu ya makangngun-unud ke he-a. Ya impatibom di ongal an naminhod mun hiya hi nangidatam hi imbabalenan nihannot ke hiyad uwanin mun-ap-apu.

⁷ Apu Dios an Dios ku, ha-oy di inhannot mun ama an mumpatul takon di ungaak an uggek inilan mun-ap-apu, ⁸ muden dehtuwak an mangipangulu hantudah pinilim an tatagum an dakkodakkol dan adida mabilang. ⁹ Kinali hay ibagak anhan ya idattanak hi laing ta maphod di pangat kun mun-ap-apu hantudah tatagum ya ta kabaalak an manginila hin nganney maphod weno gaga-iho, te kon dahdiy tagun ena kabaelan an mun-ap-apu hantudah dakkodakkol an tatagum?”

¹⁰ Immamlong hi Apu Dios hi nangibagaan Solomon kediye ¹¹ ot kananan hiyay “Gapu te hay laing an mun-ap-apuy imbagam ta maandong di pangat mun mun-ap-apu an bokon hay andukken biyag weno kinadangyan weno katen di buhul mu ya ¹² idat ku nan ibagam. Pumbalinon dakan nakala-ing ya idatan dakah kabaalam an mun-awat. Ya maid di umat ke he-a nadah namangulu weno mitun-ud an mumpatul. ¹³ Idat ku pay ke he-a nadan unggem imbaga umat hi kinadangyan ya dayaw ta ad uwanin kataggum ya he-ay kakadkadangyanan ya he-ay makaddayaw hi am-in an patul. ¹⁴ Ya deket un-unudom am-in nadan tugun ku ya olden ku, umat hi nangun-unudan amam an hi David ya idatan dakah andukken biyag.”

¹⁵ Handih inggibok Solomon ya immama-uwanan in-inop hidiyen kimmaliyan Apu Dios ke hiya. Ot umed

Jerusalem ot tumaddog hi hinangngab nan Kahon Apu Dios ot mun-appit hi maghob ya nun-appit hi pakihayyupan ke Apu Dios. Nagibbuh diye ot mumpahamul nadah opisyal na.

Impanun Solomon di ohan naligat an kasu

¹⁶ Ohan algo ya immalih kad-an Solomon on duwan babain dadiye nadan ipabayad day adol dah linalaki. ¹⁷ Kanan nan ohay “Apu patul, miha-ad kamin tuwen babaih ohan abung. Indani ya nuntungowak hi lalaki ya kediye ya wadah tuwen babai. ¹⁸ Handih nala-uy duwan algo ya nuntungo damdamah tuwen babaih golang an lalaki. Duwa kami ya abu nah abung an maid di udum hi ibba mi.

¹⁹ Ohan hilong ya inipit na nan golang nah numballinana mu uggena ingnguddan. Ot mateh diyen golang na. ²⁰ Bimmangun kediyen hilong ot alana nan imbabalek nah paldang ku, mu uggek inggibok te nahuyopak ot ienah kamana ot ihannot nan inha-ad nah kamak nan naten golang na. ²¹ Nabigat ot bumangunak ta painumak ot nan golang ku ya tinibok an nate. Indanit pakatibbok ya bokon hidiye nan imbabalek.”

²² Mu kanan nan ohan babaiy “Adi! Imbabalek nan matagun golang ya imbabalem nan nate!”

Himmumang nan babain kananay “Adi mabalin! Imbabalek nan matagun golang ya imbabalem nan nate!”

Indani ya munhannu dah hinangngab nan patul.

²³ Kanan Solomon di “Nganney innun naen waday ohan dakayu on kananay imbabalena nan matagun golang?”

²⁴ Ena impaalay ispada ot ialy da ya ²⁵ kananay “Godwaon yu nan matagun golang ta punggodwa-an tun duwan babai.”

²⁶ Hanan makulug an kon imbabalena matagun golang ya ongal di impaminhod na nah imbabalena ta hidiye nan

kanana nah patul di “Apu patul, adiyu anhan patayon nan golang! Takon kattog di idat mun hiya!”

Mu nan ohan babai ya kananay “Adi te maid ke ditan duway mangala tuh golang. Godwaon yu!”

²⁷ Kimmalih Solomon an kananay “Adiyu patayon nan golang! Idat yu nah namangulun babai, hiyay makulug an kon imbabale.”

²⁸ Handih dingngol nadan holag Israel di inat Solomon an nangipanun diye ya onngal di lispitu dan hiya te inila da mo kediyen hi Apu Dios di nangidat hi laing nat maandong di pangipanu nah kasu.

4

Hanadan opisyal Solomon

¹ Hi Solomon di patul am-in ad Israel ² ya datuwe nadan natag-en opisyal na:

Hi Asariah an imbabalen Sadok di padi. ³ Hi Elihorep ya hi Ahijah an imbabalen Sisha di muntudok mipanggep hi ma-ma-at nah boble.

Ya hi Jehoshaphat an imbabalen Ahilud di mangipaptok nadah nitudok.

⁴ Hay ap-apun am-in nadan tindalu ya hi Benaiah an imbabalen Jehoiada.

Ya da Sadok ke Abiathar di padi da.

⁵ Hay ap-apun nadan gobernador ya hi Asariah an imbabalen Nathan.

Ya hay padin konsehal nan patul an hi Solomon ya hi Sabud an imbabalen Nathan.

⁶ Hay mumpaptok nadah muttatyu nah palasyo ya hi Ahishar.

Hay mumpaptok nadah tatagun mapilit an mungngunu ya hi Adoniram an imbabalen Abda.

⁷ Indani ya tinuddun Solomon di himpulut duwan tatagun munggogovernador ad Israel. Hay ngunu da ya

diday nangamung an umialih makan an kanon nan patul, nan pamilyana ya nadan makiha-ad ke dida nah palasyo. Hay ohan gubernador ya hiyay ukod nah makan hi ohan bulan. ⁸ Datuwe nadan himpulut duwan gubernador ya nadan bobled Israel an pun-ap-apuwan da:

hi Ben Hur di gubernador nah mabilid an bobled Eplaim,

⁹ hi Ben Deker di gubernador nadah boble an Makas, Saalbim, Bet Semes, Elon ya Bet Hanan,

¹⁰ hi Ben Hesus di gubernador nadah duwan boble an Arubbot ya Sokoh ya am-in nadan bobled Hephher,

¹¹ hi Ben Abinadab an inayan nan imbabalen Solomon an hi Taphat di gubernador hi am-in hanadah bobled Dor,

¹² hi Baana an imbabalen Ahilud di gubernador nadah bobled Taanak, Megiddo ya am-in nadan bobled Bet San an nih-up ad Sarethan an wadah south di Jesreel. Hay sakup di pun-ap-apuwana ya ingganad Abel Meholah ya Jokmeam.

¹³ Hi Ben Geber di gubernador ad Ramoth Gilead ya nadah iittay an bobled Gilead an boblen di holag Jair an holag Manasseh ya nadah bobled Argob ad Bashan. Nan-om am-in datuwen boblen naalad hi natag-en tuping ya nakapyah giniling di dakkig di hoob na.

¹⁴ Hi Ahinadab an imbabalen Iddo di gubernador nadah sinakup di Mahanaim.

¹⁵ Hi Ahimaas an inayan Basemat an imbabale bon Solomon di gubernador am-in hanadah bobled Naptali.

¹⁶ Hi Baana an imbabalen Hushai di gubernador nadah bobled Asher takon di Bealot.

¹⁷ Hi Jehoshaphat an imbabalen Paruah di gubernador nadah bobled Issakar.

¹⁸ Hi Simeï an imbabalen Ela di gubernador nadah bobled Benjamin. ¹⁹ Hi Geber an imbabalen Uri di gubernador nadah bobled Gilead an nun-ap-apuwan handidan patul an hi Sihon an iAmor ya hi Og an iBashan. Hiya ya abuy gubernador hi am-in ke danaen boble.

Hay maphod an nun-ap-apun Solomon

²⁰ Hay kadakol di tatagud Israel ya Judah ya umat hi kadakol di lona nah pingngit di baybay. Mahawwahawal di kanon da ya inumon da ya maan-anla da. ²¹ Hay sinakup di nun-ap-apuwan Solomon ya am-in nadan boble mipalpu nah Wangwang an Euphrates ingganad Pilistia ya nah poppog di Egypt. Ya mumbayad dadiyen boble ke hiyah buwis ya hiyay patul da inggana handih nate.

²² Hay mahapul Solomon hi makan hi ohan algo ya hinggatut ta naliman sakun alina, tulun gatut an sakun meal an kay alina, ²³ himpulun bakan kinompay di kanona, himpulut duwan bakan nipattol, ya hinggatut an kalnero ya guldung ya hinnatkon pe tuwali nadan makawa, manuk, gawgawa ya hamuti.

²⁴ Nun-ap-apuh Solomon am-in hanadah boblen wadah nangappit hi kalin-oban di algo hin wada ta nah Wangwang an Euphrates mipalpu Tipsah ingganad Gaza nah kalin-oban di algo. Ta am-in nadan patul ke dadiyen boble ya hiyay ap-apuda. Ya maphod di pakihayyupan nadan ap-apun di nungkih-up an boblen hiya. ²⁵ Handih kataguna ya malinggop nadan iIsrael ya iJudah an maid di takutan dan waday ohan pamilya on waday nunhituwana ya laguntana mipalpu Beersheba ingganad Dan.

²⁶ Hanan patul an hi Solomon ya waday nap-at an libun pukunganah kabayun mungguyud hi kalesa ya himpulut duwan libun kabayun matakayan an mausal hi gubat.

²⁷ Hanadan himpulut duwan gubernador an waday ohan dida on natudduy bulan hi pangiyayan dah makan an mahapul Solomon, nan pamilyana ya nadan mihaad hi palasyona ya oggan da ien am-in di mahapul na. ²⁸ Pakidat da pay di kanon nadan kabayun usalon dah gubat ya nadan pungngunuwon dan aggayam.

Hay kinalaing Solomon

²⁹ Indatan Apu Dios hi Solomon hi umipamodwong an laing, hay pun-awat ya dakol an inilanan adi malkud. ³⁰ Hiya ya nakannomnoman ya nakala-ing mu nadan nalaing an tataguh nangappit hi timilan di algo ya ad Egypt. ³¹ Hiyay kala-laingan am-in hi tatagu. Nala-laing mu da Ethan an holag Ezrah, hi Heman, ya hi Kalkol ke Darda an imbabalen Mahol. Ya nundingngol boy ngadanan am-in hanadah nunlinikkod an boble. ³² Intudok nay tulun libun kalin mahapul an maadal di kibalinana ya nangapyah nahawwal hi hinlibun kanta. ³³ Inilana ya intuttudu nay mipanggep hi kakaiw ya nadan udum an mitanom, umat hi sedar ad Lebanon ya nadan hissop an tummol hi tuping ya hay mipanggep hi aaggayam, hahamuti ya nadan mataguh danum, umat hi dolog ya nadan udum. ³⁴ Ya gapu te nundingngol di laing nah kabobboble, ya am-in di patul ya immitud-ak dah tatagu dan umalin mundongol hi tuguna.

5

Hay nundadaan Solomon an mangapya nah Templo (2 Chronicles 2:1-18)

¹ Hanan patul di Tyre an hi Hiram ya nahamad di pakihayyupanan David. Ot handih dingngol nan nihannot nan imbabalanan hi Solomon ke hiyan numpatul ya immitud-ak hi tatagun makihummangan ke Solomon.

² Indani ya nuntudok hi Solomon ke Hiram an kananay
³ “Inilak ot inilam an gapuh nakigubagubatan aman hi David nadah buhul na nadah nunlinikkod an boble ya maid di innunan nangapyah Templon pundayawanan APU DIOS an Dios na inggana ipaapput APU DIOS am-in di buhul na. ⁴ Mu ad uwani ya impalinggopak ke APU DIOS an Dios ku ot maid hantudah numbobleh nih-up an bobley makibuhul ke ha-on ya maid di mumplanun mangubat ke dakami. ⁵ Insapatan tuwalin Apu Dios handi ke aman hi David an kananay ‘Hanan imbabalem an mihannot ke he-an mumpatul di ahi mangapyah Templon pundayawan ke ha-on.’ Ot ad uwani ya ninomnom kun bohwaton di Templon pundayawan ke APU DIOS an Dios ku.

⁶ Kinali, daan mot iolden muh tatagum ta eda munlongoh sedar ad Lebanon? Umali day tataguk an bumaddang ke dida ya bayadak di tangdan nadan tatagum hin kaatnay kalyom hi panangdan kun dida. Te inilam met an hantudan tataguk ya uggeda inilan munlongoh kaiw adi umat nadah tatagum.”

⁷ Maka-an-anlah Hiram hi nangngolanah intudok Solomon ke hiya ot kananay “Madayaw hi Apu Dios ad uwanin algo te indatanah David hi nakala-ing an imbabalenan nihannot ke hiyan mumpatul ad Israel an nundingngol an boble!”

⁸ Immipae damdamah Hiram hi tudok nan Solomon an kanana nah tudok nay “Dinawat ku nan tudok mu. Ya nidadaanak an mangat nah ibagam. Ipaalik nadan sedar ya bolbol. ⁹ Idadaan nadan tataguk dadiyen talutu ta idayyu dan ilpu dad Lebanon inggana nah baybay ne ahida ikaput hi bangkat ipadalan da nah baybay ta ipadakil da nah boblen pinhod mun pangipoppogan da. Ne ubadon bon nadan tataguk dadiyen talutu ta nanga-

mung moppe nadan tatagum an mangianamut. Hay ibagak ya abun he-a ya idat muy kanon da nadan tataguk.”

¹⁰ Indat Hiram am-in nadan sedar ya bolbol an mahapul Solomon. ¹¹ Ya indat Solomon di hinggatut an libun sakun page ya hinggatut ta himpulun libun galon an namahman mantekan di olibah katootoon ke Hiram ta usalon nadan tatagunah baleda.

¹² Hi Apu Dios ya indat nay laing Solomon an hidiyey insapatana. Da Hiram ke Solomon ya maphod di pun-hayyupan da ya nahamad di nuntobbalan da.

¹³ Indani ya impalistan Solomon di tulumpulun libun tatagud Israel an mapilit an mungngunu. ¹⁴ Ya tinuddu nah Adoniram an pun-ap-apu da. Impuntulun Solomon an ginanodwa dida ta himpulun libun tataguy umed Lebanon an mungngunuh himbulan ya mungngunu dah duwan bulan hi boble da. Deket nagibbuy himbulan on nihannot di ohan grupu. Athidiy ine-en di pungngunun dadiyen tulun grupun munhahannot da. ¹⁵ Nawalun libun tataguy pumpahokon nan patul an hi Solomon hanadah mabilid an boble ya napitun libun tataguy mamah-on hanadah batun pinahok da. ¹⁶ Ya tinuddu nay tulun libut tuluy gatut an porman an manibo ya mangitudduh aton nadan mungngunu. ¹⁷ Inun-unud nadan mumpahok di kinalin Solomon ot pumahok dah mausal hi kipataddogan nan Templo. ¹⁸ Hanadan tatagun Solomon ya tatagun Hiram ya nadan tatagun nalpud Gebal di nangidadaan hanadah batu ya kaiw an mausal hi pangapyaan da nah Templo.

6

Binohwat Solomon nan Templo

¹ Inlappun Solomon an mamohwat nah Templo handih mikadwan bulan an kanan dan Sib hi mikap-at an toon an

numpatulanan kediye ya opat di gatut ta nawalun toon di nala-u nipalpuh timmayanan nadan holag Israel ad Egypt.

² Nahyam an piyey kadukken nan Templo ya tulumpulun piyey kabilog na ya nap-at ta liman piyey katinagena. ³ Waday balkon an nihu-up nah Templon himpulut liman piyey kadukkena. Hay kabilog na ya tulumpulun piyen niingngoh kabilog nan Templo. ⁴ Hanan dingding nan Templo ya waday tawang nan bilbilog nah nangappit hi bohongna ne nahnahkit nah nangappit ad dola. ⁵ Ya nada keh numbinnah-el an kob-al ya nah awidan nan Templo ya inda-it nay tulun gladun balen hay katag-en di ohan gladu ya pitut kagodwan piye. ⁶ Ya pitut kagodwan piyey kabilog nadan kuwartu nah gladu puuna ya nadan kuwartuh nigawwan gladu ya hiyam an piyey kabilog na ya nadan kuwartuh mikatlun gladu ya himpulut kagodwan piyey kabilog na. Man-uket athidin maing-ingpiy dingding nan nuntap-on gladu mu nan dingding nan gladu da-ul na ya ta damanan mipattuk nan dinangal nah dingding nan nundaual an gladu ta adi kah-in an maha-adan hi beams.

⁷ Kediye punkapya da nan Templo ya maid di madngol hi gangon di mattilyu, wahe weno kumpulmin alumentan gumok te iniphod da tuwalin pinahok nadan batun mausal hidi.

⁸ Hay hogpan nah mamangulun gladun nida-it nah Templo ya wada nah nangappit hi south ya wadah diy agdan an mumpae nah mikadwa ya mikatlun gladu. ⁹ Ingkapyan Solomon di bobidan nan Templon in-usal nay sedar an tabla. Ot magibbu nan Templo. ¹⁰ In-usal na boy sedar nah tulun gladun nida-it nah Templon pitut kagodwan piyey katag-en di ohan gladu.

¹¹ Kanan Apu Dios ke Solomon di ¹² “Deket un-unudom am-in di tugun ku ya olden ku ya atok ke he-an am-in

handin insapatak ke amam an hi David. ¹³ Makiha-adak nadah tataguk an holag Israel tuh Templon pungkapyam ya adik iwalong dida.”

¹⁴ Kediye ya ginibbu mon Solomon an kinapya nan Templo.

*Hanadan niha-ad nah bohong nan Templo
(2 Chronicles 3:8-14)*

¹⁵ Hay nikapyah dingding nah bohongnan Templo mipalpuh dulung ingganah bobida ya sedar an tabla. Ya hay dulung na ya bolbol. ¹⁶ Ya hay dingding nan Nakassantun an Kuwartun Apu Dios mipalpu nah dulung inggana bobida ya sedar an tabla. Hidiyen kuwartuna ya wadah huddok nan Templo ya tulumpulun piyey kadukkena. ¹⁷ Waday ambilog an kuwartuh hinangngab nan Nakassantun Kuwartun Apu Dios an nan-om an piyey kadukkena. ¹⁸ Am-in di bohongnan Templo ya nioddan nidingding di sedar an kaiw an napaotan hi ing-ingon di malabaha ya habung. Ot maid di maang-ang nadah batun nidingding.

¹⁹ Hanan Kahon Apu Dios ya niha-ad nah Nakassantun Kuwartu nah huddok na. ²⁰ Hay kadukken diyen kuwartu ya tulumpulun piye ya tulumpulun piye boy kabilog na ya tulumpulun piyey katag-ena. Ya natakapan hi namahman balituk am-in di dingding na, takon di dulung na ya bobida na. Ya takon nan pun-appitan an nadingding hi sedar ya natakapan hi balituk. ²¹ Ya am-in di bohongnan di Templo ya natakapan damdamah namahman balituk. Ya niballabag on kadenan balituk nah hogpan nah nihuddok an kuwartu. Hidiyen kuwartu ya natakapan damdamah namahman balituk. ²² Ot am-in di bohongnan di Templo, takon nan pun-appitan nah kuwartun Kawad-an Apu Dios ya natakapan hi namahman balituk.

²³ Waday duwan anghel an pinaot an kaiw an oliba nah Kuwartun Nakassantuwan an Kawad-an APU DIOS. Hay katinag-eda ya himpulut liman piye. ²⁴⁻²⁶ Naka-ingngoy nangapya da ke dadiyen pinaot. Naka-ingngo boy kaongal da ya hindudway payak dan pitut kagodwan piyey kadukkena. Ta hay kadukken nadan payak mipalpuh udun nan ohan payak inggana nah udun nan oha ya himpulut liman piye. ²⁷ Numpaldang da nah Nakassantun Kuwartun Apu Dios ya nundammuy udun nadan nabokyag an payak da nah gawwan diyen kuwartu. Ya dimmatong boy udun di payak da nah nunha-ob an dingding. ²⁸ Ya naamoh balituk dadiyen duwan anghel an pinaot.

²⁹ Ya nipaot hi dingding nadan duwan kuwartuy inggon dadiyen anghel, hay palmera ya habung. ³⁰ Ya naamoh balituk di dulung da.

³¹ Hanah hogpan nah Nakassantun Kuwartun Apu Dios ya impakapyan Solomon di duwan onob nan panton nakapyah kaiw an oliba. Hay posten nangdon nah panto ya bokon kuwadladu. ³² Naal-alkusan dadiyen panto hi nipaot an ing-ingon dadiyen anghel, hay palmera ya habung. Ya dadiyen nipaot ya naamo dah balituk. ³³ Athidi bo nadah pamadingan nah hogpan nah Templon nakapyah kaiw an oliba. ³⁴ Ya nan duwan dakkig diyen panton matiklup ya nakapyah bolbol, ³⁵ ya naal-alkusan hi nipaot an ing-ingon dadiyen anghel, hay palmera ya habung an naamoh balituk.

³⁶ Hanah hinanggab nan Templo ya waday kinapyanah dola ya nalikkod hi dingding hidiyen dolan tulun nun-ootton an batun nituping on natap-owan hi kaiw an sedar.

³⁷ Nikapya nan pangipataddogan nan Templon Apu Dios handih mikadwan bulan an kanan dan Sib hi mikap-

at an toon hi numpatulan Solomon. ³⁸ Ya handih mikawalun bulan an kanan dan Bul hi mikahimpulut ohan toon hi numpatulan Solomon ya nakaggibun am-in nan Templon impaka-un-unud na nan planu. Hi Solomon ya binohwat nah tuwen Templo hi pitun toon.

7

Hanan Palasyon Solomon

¹ Indani ya binohwat Solomon di palasyo nan immech himpulut tulun toon ot ahi magibbu. ²⁻³ Ot ngadananah Muyung di Lebanon hidiyen palasyon kinapya na. Hing-gatut ta naliman piyey kadukkena ya napitut liman piyey kabilog na ya nap-at ta liman piyey katag-ena. Tulun linyay tukud nan nakattag-en natukkudan hi himpulut li-man tukud ta kipattukan nadan wanan an sedar. Ya nabo-bidaan hi sedar inggana nah natukkudan an kuwartun pangitaluwan hi ngunut. ⁴ Waday tulun nuntutun-ud ya numpapaldang an tawang nah numbinnah-el an dingding. ⁵ Ya nadan tulun tawang an nuntutun-ud nah nunhinna-ob ya nunhinnangngab da. Nundinnukke dadiyen tawang takon nan panto.

⁶ Ya nan nangadanan hi Kuwartun Dakol di Tukud ya napitut liman piyey kadukkena ya nap-at ta liman piyey kabilog na. Waday balkonan naatopan ya natanukkudan dandama.

⁷ Ya nan Kuwartun Ubunan di Patul an hay ohan ngadana ya Kuwartun Punhumalyaan an hidiy pangi-panuhan Solomon hi kasu. Nadingdingan hi sedar mi-palpuh dulung na ingganah atop na.

⁸ Athidi metlaing nah kiha-adan Solomon an wadah indoggan tuwen Ongal an Kuwartun Punhumalyaan. Ya athidi boy kinapya nah balen nan imbabalen nan patul di Egypt an oha nadah inayana.

⁹ Am-in datuwe ya nakapyah maphod ya nanginan batu nipalpu nah nipataddogan nan bale inggana nah hibe. Nidadaan tuwali nadan batu nah eda nangal-an an iniphod dan lingkud on ahida binongwah golgol an inip-iphod dat mun-iingngo. ¹⁰ Hanadan o-ongngal an babatun nika-ut an nipataddogan dadiye ya himpulut duwan piyey kadukken di udum ya himpulut liman piyey udum. ¹¹ Ya nadan udum an batun nungkit-on ya nalkud dah ustu ya nadan wanan ya sedar. ¹² Hanan dolan nan Templon Apu Dios ya nalikkod hi alad an kada tulun nun-ootton an batun nituping on natap-owan hi kaiw an sedar an umat nah nakapya nah dola nah bohongnan Templo ya nan balkona.

Hay ngunun Huram

¹³ Indani ya impaayag Solomon an patul hi Huram ad Tyre an nakanginnilah ngunun mipanggep hi giniling. ¹⁴ Ya timbal nan hiyay mangipaptok am-in hanadah mingunun giniling. Hi inana ya nahlag ke Naptali. Handin hi amanan iTyre ya nalaing damdamah ngannen ngunu mipanggep hi giniling.

Hanan duwan giniling an tukud

¹⁵ Kinapyan Huram di duwan giniling an tukud an nikapya nah hogpan nan Templo. Datuwen tukud ya duwampulut pitun piyey katag-e da ya himpulut walun piyey kaongal da. ¹⁶ Ya nangapyah duwan giniling an nikapya nah tap-on dadiyen tukud an himpipitit kagodwan piyey katag-e da. ¹⁷ Datuwen nikapya nah tap-on nadan tukud ya inal-alkusanah kadenan giniling ¹⁸ ya duwan linyan natuntun-ud an giniling an ing-ingon di bungan di pomegranate.

¹⁹ Hidiyen kinapya nan giniling an niha-ad nah tap-on nadan tukud ya ing-ingon di palawer an lily an

onom an piyey katag-ena. ²⁰ Dadiyen natulligonggong ya naal-alkusan hi kadena ya duwanggatut an giniling an ing-ingon di bungan di pomegranate di natuntun-ud hi duwan linyan nilibod ke dadiye.

²¹ Impataddog Huram dadiyen duwan tukud nah pingngit nan hogpan nan Templo. Hanan wadan nah nangappit hi south ya nangadanan hi Jakin ya nan wadah nangappit hi north ya nangadanan hi Boaz. ²² Dadiyen giniling an ing-ingon di palawer an lily ya niha-ad dah tap-on nan tukud. Nagibbu dadiyen ngunu nadah tukud.

Hanan giniling an tangki

²³ Nangapya pay hi Huram hi natuligonggong an onngaongngal an tangkin nakapyah giniling. Pitut kagodwan piyey katag-ena, himpulut liman piyey kaongal na ya napat ta liman piyey lukud nah nunlinikkod. ²⁴ Naalkusan di nunlinikkod di da-ul di hubil nah duwan natuntun-ud an giniling an ing-ingon di malabahan nina-ud an nikapya nah tangki.

²⁵ Nipab-un hituwen onngaongngal an tangki nadah odog di himpulut duwan giniling an bulug an bakan tulu on hinnatkon di nangihangga dan inidkug dan am-in hi gawwana. ²⁶ Hay hindol nan tangki ya tulun pulgada. Hanan hubil na ya umat hi hubil nan basun numbakuy an umat nah palawer an lily. Hay mihudu nah tangki ya nahawwal hi himpulun libun galon an danum.

Hanadan giniling an kuliton

²⁷ Ya nangapyah Huram hi himpulun giniling an kuliton an hin-on-om an piyey kadukkena ya kabilog na ya opat ta kagodwan piyey katag-ena. ²⁸⁻²⁹ Hay dingding dadiyen kuliton ya napaotan hi ing-ingon di layon, hay bulug an baka ya ing-ingon nadan anghel. Ya hanah nuntap-o ya nundaual dadiyen layon ya bulug an baka ya

nipaot di naanappid an al-alkus na. ³⁰ Am-in dadiyen kuliton ya hin-op-at di pilid dan nakapyah giniling ya nakapya boh giniling nan nangdon hi puntilonan nadan pilid. Ya waday naha-ad an nakapyah giniling an kipattukan di palanggana nadah opat an dugun nadan kuliton. Dadiyen naha-ad an kipattukan nan palanggana ya nipaot di naappid an al-alkus na. ³¹ Wada boy natuligonggong an mangdon nah palanggana kediyen naha-ad an kipattukan di palanggana. Himpulut walun pulgaday katag-ena ya numpada-ul di pingngit nah pitun pulgada. Ya hay nunlinikkod ya napaotan hi al-alkus na. ³² Hanadan pilid na ya duwampulut liman pulgaday katag-enan nida-it da nah da-ul nadan tablan porma ya nadan nangdon hi puntilonan di pilid ya nina-ud di kapyana nah kuliton. ³³ Dadiyen pilid ya kay pilid di kalesan miusal hi gubat. Ya am-in di parten diyen pilid ya nakapyah giniling.

³⁴ Takon nadan naha-ad nah opat an dugun nadan kuliton ya nina-ud di kapyana nah kuliton. ³⁵ Hay hindol nadan nilibod hi tap-on nadan kuliton an nina-ud di kapyana ya hiyam an pulgada. ³⁶ Ya napaotan dadiyen naha-ad hi ing-ingon dadiyen anghel, hay layon ya palmera. Ya nipaot bo nadan naappid an al-alkus nah nunlinikkod. ³⁷ Athituy nangapya da nadah kuliton an nun-iingngoy kaongal da ya nun-iingngoy nangapya da.

³⁸ Nangapyah Huram hi himpulun palangganan nipong nadah kuliton. Hay ohan palanggana ya onom an piyey kaongal na ya hay kadakol di miha-ad kediyen ya nahawwal hi duwan gatut an galon an danum. ³⁹ Inha-ad nay liman kuliton hi nangappit hi south nah Templo ya lima nah nangappit hi north. Ya nan inha-ad nan onnggaongngal an tangki nah nangappit hi southeast nan Templo.

Hay nangiha-adan da nadah ngunut nah Templo

⁴⁰ Ya nangapyah babanga, papala ya mamalukung. Kediye ya ginibbuna mon am-in nadan mausal nah Templo APU DIOS an impakapyan patul an hi Solomon ke hiya. Datuwe nadan kinapya na:

⁴¹ Hanadan duwan tukud, nadan duwan ing-ingon di malukung an nikapya nah tap-on nadan tukud, nadan nial-alkus an nalaggan kadena nadah tap-on dadiyen tukud, ⁴² nadan opat an gatut an ing-ingon di pomegranate an nakapyah giniling an nihable ke dadiyen kadena nah tap-on nan duwan tukud. Duwan natuntun-ud an pomegranates di nihableh ohan kadena hi ohan tukud, ⁴³ nadan himpulun kuliton an kipattukan nadan himpulun palanggana, ⁴⁴ nan ongngaongngal an tangki ya nadan himpulut duwan ing-ingon di bulug an bakan nipattukana, ⁴⁵ nadan babanga, papala ya papalanggana.

Am-in datuwen mausal nah Templo APU DIOS an impakapyan Solomon ke Hiram ya nakapyah giniling ⁴⁶ nah pumpandayan nah nundotal ad Jordan an numbattanan di Sukkot ya Sarethan. ⁴⁷ Ugge inilan Solomon di dam-ot datuwen giniling te dakkodakkol ot uggena impakilo.

⁴⁸ Hanadan ngunut an nakapyah balituk an mahapul nah Templo impakapyan nan patul an hi Solomon ya nan altar, nan lamesaan an kiha-adan di tinapay an miappit ke Apu Dios, ⁴⁹ nadan himpulun pangipattukan hi dilag an niha-ad nah hinangngab nan Nakassantun Kuwartun Apu Dios an limah nangappit hi south ya limah nangappit hi north, nadan habung an nialkus, nadan kingke, nadan pangipit hi bala, ⁵⁰ nadan basu, pun-odop hi kingke, nadan palanggana, nadan duyun pangiha-adan hi insenso, nadan pundalukduk hi mumbabalan uling, nadan bitaglan nan panton nan Nakassantun Kuwartun

APU DIOS ya nadan bitaglan nan panton di Templo. Am-in datuwe ya nakapyah balituk.

⁵¹ Ginibbun nan patul an hi Solomon am-in nadan mingunu nah Templo ot iha-ad nan am-in nadan balituk, silber ya nadan udum an in-appit amanan hi David ke APU DIOS nah bodegan nan Templo.

8

Hay niayan nan Kahon Apu Dios nah Templo

(2 Chronicles 5:2—6:2)

¹ Inayagan nan patul an hi Solomon am-in nadan mangipangpangulun hanadah holag Israel ya nadan pam-ilya da ot maamung dad Jerusalem ta eda alan nan Kahon an niha-adan nan Nakitobbalan APU DIOS ad Zion an Boblen David ta ieda nah Templo. ² Handih mikapitun bulan an bulan an Ethanim an kediye Piyestan di Kampu ya inamung Solomon am-in nadan tatagu.

³ Dimmatong am-in nadan mangipangpanguluh holag Israel ya in-attang nadan padi nan Kahon APU DIOS ⁴ ot ieda nah Templo. Takon nan Tabernacle ya nadan ngunut an miusal hidi ya naki-en dadiyen padi ya nadan holag Libay hidi. ⁵ Ya kediye naamungan da Solomon ya nadan tatagun holag Israel nah hinangngab nan Kahon ya nun-appit dah dakkodakkol an kalnero ya bakan adi mabilang.

⁶ Indani ya inihgop nadan padi nan Kahon nah Templo ot ie da nah Nakassantun Kuwartun APU DIOS ot iha-ad dah da-ul nadan napaot an anghel. ⁷ Hanadan nabokyag an payak nadan anghel ya hinophopan da nan Kahon ya nadan kaiw an nun-attang da. ⁸ Matibo ya abuy udun dadiyen kaiw hin wada ta nah hinangngab nan Nakassantun Kuwartun Apu Dios. (Dadiyen kaiw an pun-attang ya dehdi da ingganad uwani.) ⁹ Hay nihudu nah Kahon Apu Dios ya ammuna nan duwan nadampilag an

batun inha-ad Moses handih wada da nah Bilid an Sinai. Hidiy nakitobbalan APU DIOS nadah holag Israel handih nalpuwan dad Egypt.

¹⁰ Handih limmah-un nadan padi nah Kuwartun Apu Dios ya maid maptok ya napnu nan Temploh kulabut ¹¹ an humihhili te wadah APU DIOS ot maid di innun dan mangat nadah ngunuda.

¹² Ot mundasal hi Solomon an kananah dasal nay “APU DIOS, kanam di miha-ad ka nah kulabut, ¹³ mu ad uwani ya nangapyaak hi makaphod an Templon kiha-adam ta nangamung.”

*Hay kinalin Solomon hanadah tatagu
(2 Chronicles 6:3-11)*

¹⁴ Indani ya nunligguh Solomon ot bendisyonanan amin nadan tatagud Israel an muntattaddog dah hinangngab na.

¹⁵ Kananay “Madayaw hi nan AP-APU an Dios di holag Israel! Te impunnanong na handin insapatanan aman hi David an kananan hiyay ¹⁶ ‘Nipalpu handih impakaan ku nadan tataguk ad Egypt ingganad uwani ya maid di ek pinilih bobleh tud Israel an pamohwatan hi Templon pundayawan ke ha-on. Muden pinili daka, David, an munap-apu hantudah tataguk an holag Israel.’ ”

¹⁷ Intuluy Solomon an kananay “Implanun aman hi David an mangapyah Templon pundayawan ke APU DIOS an Dios takun holag Israel, ¹⁸ mu kanan APU DIOS ke hiyay ‘Ugge nihallah naen plin anum an mangapyah Templon pundayawan ke ha-on, ¹⁹ mu bokon he-ay mangapya. Te hay ohan hanadah imbabalem di ahi mamohwat kediyen Templo.’

²⁰ Ot ad uwani ya impaannung APU DIOS hidiyen insapatana. Nihannotak ke aman mumpatul hitud Israel ot bohwatok tun Templon pundayawan ke APU DIOS an

Dios takun holag Israel. ²¹ Numpakapyaak hituh Temploh pangiha-adan nah Kahon Apu Dios an niha-adan nadan batun nadampilag an nitudkan nan nahamad an nakitobbalan APU DIOS handidah aammod taku handih nangipakaananan didad Egypt.”

Hay dasal Solomon

²² Nanongnan dehdi nadan tatagun mun-ang-ang-ang ya immeh Solomon hi hinangngab nan altar ot itagge nay taklena.

²³ Ot mundasal an kananay “APU DIOS an Dios di holag Israel, maid di Dios an umat ke he-ah kabunyan ya luta. Punnanongom nan nahamad an nakitobbalam hanadah tatagun an makangngun-unud ya mangipaanhahan an mangat hi pinhod mu. ²⁴ Uggem imbabawi nan insapatam handi ke aman hi David an muttatyum ot deyan ipaannung mud uwanin am-in nadan kinalim.

²⁵ APU DIOS an Dios di holag Israel, punnanongom nan oha bon hinamad mun kinali ke ama handin kanam di wadat nangamung di oha nadah holag nan mumpatul hitud Israel, hin paka-un-unudon day tugun mun umat hi nangat na. ²⁶ Ot ad uwani, APU DIOS an Dios di holag Israel, ipaannung mun am-in nadan kinalim ke aman hi David an muttatyum.

²⁷ Mu kon makulug, Apu Dios an mihtu ka tuh luta? Te hay kabunyan an ambiambilog ya kumudang an kihadam, kinali nganney atom an miha-ad tuh ittay an Templon binohwat ku? ²⁸ APU DIOS an Dios ku, donglonak anhan an muttatyum an mumpahpahmok an mundasal ke he-a. Om, donglom anhan tun dasal kud uwani. ²⁹ Ipaptok mu nah mapat-al ya nah hilong hituwen Templon pinilim an pundayawan min he-a. Ya donglonak anhan an mundasal ten inhangngab kuh nangappit hitu. ³⁰ Om, donglon dakami anhan hantudah tatagun hinah

langit an nunhituwam ten mundasal kamin ihangngab mih nangappit tuh Templo ta kal-iwam anhan di liwat mi.

³¹ Deket waday ohan tagun numbahul hi ibbanat niali tuh hinangngab di altar ketuwen Templo ta munsapatan ugge numbahul, ³² ya donglom anhan Apu Dios hinah kawad-am hi langit ta nangamung kan munhuwes nadah muttatyum. Kastiguwom nan numbahul te hidiyey lebbengna ya ipainilam hin dahdiy maid di bahul na.

³³ Deket gapuh liwat hantudan tatagum an holag Israel ya inapput di buhul da dida, mu indani ya nuntutuyu dat umali da tuh Templo mundasal ta mumbaga dah baddang mu, ³⁴ ya donglom anhan di dasal da nah kawad-am hi langit. Ta kal-iwam di liwat da ya ibangngad mu dida nah boblen indat mu handidah aammod da.

³⁵ Deke bot nunliwat dan he-a ot kastiguwom didan uggem impaaliy udan, mu indani ya nuntutuyu dat itikod dan munliwat ta mundasal dan he-an ihangngab dah nangappit tuh Templo, ³⁶ ya donglom anhan di dasal da nah kawad-am hi langit. Ya kal-iwam di liwat hantudan muttatyum an holag Israel ta itudduwam didan mangat hi niptok an pangat hi kitaguwan, ya impaalin di udan tuh boblen indat mun pumboblayan hantudan tatagum ta nangamung.

³⁷ Deket waday bitil tuh boble, weno pistin di tagu, weno dogon di intanom, weno dudun, weno waday buhul hantudan tatagum an mangubat ke dida, weno waday nganneh diyen dogon umalin dida, weno nganneh diyen dumadag, ³⁸ ya donglom anhan di dasal da. Ya deke bot wada hantudah tatagum an holag Israel di namahig an munholholtap ta mundasal an itagge na ya idongdong nay takle nah nangappit hituh Templo, ³⁹ ya donglom di dasal dah nah kawad-am hi langit ta kal-iwam di liwat da

ya baddangam dida. He-a ya abuy nanginilah nomnom di tagu. Ta hidiye nan he-ay nangamung hi lebbengnan atom hi hin-oh-a ke didan tatagum, ⁴⁰ ta mangun-unud dat nangamung ke he-a tuh boblen pumboblaysan dan indat mu handidah aammod mi.

⁴¹ Deket waday hinnatkon an tagun nalpuh nidawwin boblen umalin mundayaw ke he-a ⁴² te nunna-ud an donglon day mipanggep nah nundingngol an ngadan mu ya nadan dakol an umipamodwong an inat muh tatagum, ya deket mundasal dan ihangga da ketuwen Templo, ⁴³ ya donglom di dasal da hinah langit an kawad-am ta atom di ibaga dan he-a. Ta inilaon dakah tataguh kabobboble tuh luta ya un-unudon daka, umat hi aton hantudan tatagum an holag Israel, ya ta inilaon dan hituwen Templon bino-hwat ku ya hituy pundayawan ke he-a.

⁴⁴ Deket minandal mu nadan tatagum an e makigubat nadah buhul da, ta mundasal dan he-a, takon di daana, an ihangngab da ketuwen boblen pinilim ya ketuwen Templom an kinapyak, ⁴⁵ ya donglom anhan hinah kawad-am hi langit di dasal dat pangapputom dida.

⁴⁶ Deket nunliwat hantudan tatagum ke he-a, te am-in di tagu ya munliwat, ta gapuh boh-ol mu ya impaapput mu didah buhul dat alan da didan balud ta ieda didah udum an boblen nidawwi weno nih-up, ⁴⁷ mu kal-ina ke anhan ta muntutuyu da ya mumpahpahmok dan he-a nah boblen niayan dat mundasal dan he-a ya tobalon dan nunliwat da te inat day gaga-iho ya donglom anhan di dasal da, APU DIOS. ⁴⁸ Ya deket hanah wada dah boblen di buhul da ya imbangngad dan makangngun-unud ke he-at mundasal dan ihangngab da ketuwen boblen indat mu handidah aammod mi, ya ketuwen boblen Jerusalem an pinilim ya ketuwen Templom an binohwat ku, ⁴⁹ ya donglom anhan di dasal da nah langit an kawad-am ta

baddangam dida. ⁵⁰ Kal-iwam anhan am-in di liwat nadan tatagum ke he-a ya pakawanam di nungngohayan dan he-a ya pumbalinom an maule nadan buhul dan namalud ke dida, ⁵¹ te tatagum didan impakaan mud Egypt an boblen nunholholtapan dan kay punlodangan hi gumok.

⁵² Apu Dios, ulayam anhan hantudan tatagum an holag Israel ya ulayanak an patul da ya donglom anhan di dasal mih pumbagaan min he-ah baddang. ⁵³ Dakamiy pinilim an tatagum hi am-in hi katagutaguh kabobboble. APU DIOS an Nakattag-e, hinaey kinalim tuwali nah muttatyum an hi Moses handih nangipakaanam handidah aammod mid Egypt.”

Hay bendisyon Solomon

⁵⁴ Handih ginibbun Solomon an nundasal ke Apu Dios hidih hinangngab nan altar an nundukkunana ya tim-maddog ot itagge nay taklena. ⁵⁵ Ot oltonay kalinan numbendisyon hanadah tatagun kananay,

⁵⁶ “Madayaw hi Apu Dios an nangidat hi tatagunah linggop an hidiye din kinalina tuwali handi. Impaannung nan am-in di hinamad nan kinali handi nah muttatyu nan hi Moses. ⁵⁷ Hana ot ta hiya an AP-APU an Dios taku ya adi ditaku iwalong ke hiya, mu baddangan ditaku, umat handidah aammod takun binaddangana dida. ⁵⁸ Hana ot ta pumbalinon ditakun makangngun-unud ke hiya ta aton takun am-in nadan oldena ya tugunan indat na handidah aammod taku. ⁵⁹ Ya hana ot ta nonomnomon, APU DIOS an Dios takut nangamung datuwen dasal ku ya datuwen ibagak ke hiya. Hana ot ta maulet nangamung ke dakayun tatagun holag Israel ya ke ha-on an patul yu ta idat nay mahapul takuh kabigabigat. ⁶⁰ Ta waday innunan inilaon am-in di tataguh kabobboble tuh lutan hiya an AP-APU taku ya hiya ya abuy Dios, an maid di udum. ⁶¹ Hana ot

ta ditakun tataguna ya munnananong di pangulug taku ya dinol takun APU DIOS an Dios taku ya un-unudon takun am-in di oldena ya tuguna umat tuh at-atton takud uwani.”

Hay nidawatan nan Templo ke Apu Dios

⁶² Ot ahi mun-appit hi Solomon an patul ya am-in nadan tatagu ke APU DIOS. ⁶³ Hay in-appit Solomon hi pakihayyupan ke APU DIOS ya duwampulut duwan libun baka ya hinggatut ta duwampulun libun kalnero ya guld-ing. Athituy inat da Solomon ya nadan tatagun nangiong-ong nah Templon APU DIOS.

⁶⁴ Kediye bon algo ya indawat Solomon nan gawwan nan dolan hinangngab nan Templo ot mun-appit hidi hi maghob, hay page ya taban nadan aggayam an niappit hi punhahayyupan. Hidiy nun-appitana te ittay nan giniling an pun-appitan an adi umustuh pangiappitanan am-in hanadah dakol an niappit an maghob, nadan page ya nadan taba.

⁶⁵ Ot mun-an-anla bo da Solomon ya am-in nadan tatagun holag Israel te inat da nan Piyestan di Tabernacle hi hinangngab APU DIOS an Dios da. Dakkodakkol di tatagun immalin nalpuh nungkidawwin boblen mipalpu Lebo Hamat hi north inggana nah wa-el ad Egypt hi nangappit hi south. Hidiyen nunhahamulan da ya immeh himpulut opat an algo te pitun algoy nunhahamulan dah nangiong-ongan da nah Templo ya pitun algoy nunhamulan dah Piyestan di Tabernacle. ⁶⁶ Handih nagibbu nan Piyesta ya impaanamut Solomon nadan tatagu. Binendisyonan dah Solomon ya maan-anla dan immanamut te maphod di inat APU DIOS ke David an muttatyuna ya ke didan tatagunan holag Israel.

9

Hay numpatib-an bon Apu Dios ke Solomon

¹ Handih ginibbun Solomon an kinapya nan Templo, nan palasyona ya am-in nadan pinhod nan kapyaoon ya ² numpatibo boh APU DIOS ke hiya, umat hi numpatib-anan hiyad Gibeon. ³ Ot kanan APU DIOS ke hiyay “Dingngol kuy dasal mu. Nginilinak hituwen Templon kinapyam ta hituy pundayawan yun ha-on ta nangamung. Adugak ya ipaptok kut nangamung.

⁴ Deket maphod ya limpiyuy pangun-unudam ke ha-on, umat hi inat amam an hi David ya deket un-unudom am-in di kinalik an atom, takon nadan tugun ku ya olden ku, ⁵ ya ihamad kuy pun-ap-apuwam. Ipaanung kuy insapatak handi ke amam an hi David an hay holag nay mun-ap- apuh tud Israel ta nangamung.

⁶ Mu kalyok ke he-a, takon nadan holag mun deket iwalong yu nadan tugun ku ya olden kun indat kun dakayu ya dayawon yuy udum an dios, ⁷ ya pakaanon dakayun tataguk an holag Israel hituh boblen indat kun dakayu. Ya iwalong kuh tuwen Templon in-ong-ong kun pundayawan yun ha-on, ta ahi taltalangaan ya hihingn-gitan am-in di tataguh kabobboble nadan holag Israel. ⁸ Ya takon di makakkaphod di ang-ang tun Templod uwani ya ahi makadaddag, ta am-in di mala-u ya ahida mamodwong. Ahida kanan di ‘Tipet athituy inat APU DIOS ketuwen boble ya ketuwen Templo?’ ⁹ Ahi kanan di tataguh panumang day ‘Naat hituwe te inwalong da nan AP-APU an Dios dan nangihwang handidah aammod dad Egypt ot dayawon day udum an dios. Ot hidiyey gapunan impaalin APU DIOS hituwen ongal an ligat da.’”

Hay nahamad an nunhumnganan da Solomon ke Hiram

¹⁰ Duwampulun toon di nala-u ot ahi gibbuwon Solomon nan palasyona ya nan Templon APU DIOS. ¹¹ Hanan patul di Tyre an hi Hiram ya indat nan am-in di sedar, bolbol ya balituk an mahapul Solomon kediyen kinapya na. Hay indat damdaman Solomon ke hiya ya himpulut duwan bobled Galilee. ¹² Mu indanit e tibon Hiram datuwen boble ya adina pinhod, ¹³ ot kananan Solomon di “Maid di hilbin datuwen boblen indat mun ha-on, tulang ku.” Hidiyey gapunan nginadanan Hiram dadiyen bobleh Kabul ingganad uwanin hay kibalinana ya “maid di hilbina.” ¹⁴ Hay indat Hiram ke Solomon an balituk ya immeh limay libun kilo.

Hay udum an inat Solomon

¹⁵ Datuwe nadan impakapyan Solomon hanadah napilit an impungngunu na: Hanan Templon Apu Dios, nan palasyona, nan Millo, nan binattun alad di Jerusalem ya nadan boble an Hasor, Megiddo ya Geser. ¹⁶ Hanan patul di Egypt ya ginubat nay Geser handi ot sakupona. Pinate na nadan bimmoble ot ahina logabon hidiyen boble da. Indat nan regaloh diyen boble nah babain imbabalena handih nun-ine dan Solomon. ¹⁷ Ot iphod Solomon hidiyen boble an Geser ya nan nundaal an Bet Horon, ¹⁸ Baalat, ya Tamar nah mamagan bobled Judah. ¹⁹ Ya kinapya na nadan boblen pumbodegaan ya nadan boblen kiha-adan nadan kabayuna ya kalesanan miusal hi gubat. Binohwat na boy kumpulmin pinhod nan makapyad Jerusalem, ad Lebanon ya am-in hanadah boblen nun-apuwana.

²⁰ Hanah numboblaysan nadan holag Israel ya wadaday Kanaanite an nunnanong hidi. Datuwe nadan Amorite, Hittite, Perisite, Hibite ya Jebusite ²¹ an holag nadan tatagun ugge pinaten nadan holag Israel handih nalpuwan dad Egypt. Diday pinilit Solomon an impungngunu

ingganad uwani. ²² Maid nadah holag Israel di pinilit Solomon an mungngunu, mu numbalinona didan opisyal di gubilnu, titindalu, ap-apun di tindalu, mumpungkalesa ya mungkabayun makigubat.

²³ Ya impumbalinay liman gatut ta naliman porman an manibo nadah napilit an punggunuwona.

²⁴ Handih init-an Solomon nan inayanan imbabalen nan patul di Egypt nah palasyon kinapya nan kiha-adana ya kinapya na nan Millo.

²⁵ Inun-unud Solomon nadan maat nah Templon namitluh hintoon an nun-appit hi maghob, nun-appit hi pakihayyupan ke APU DIOS ya nun-appit hi bangbanglun insenso nah pun-appitan an kinapya na.

²⁶ Ya nangapyah dakol an bapor ad Esion Geber an nihup ad Elat ad Edom nah pingngit nan Maingit an Baybay.

²⁷ Hi Hiram ya immitud-ak hi tatagunan mungngunuh bapor an nakanginnilah mipanggep hi baybay ta makibad-dang da nadah tatagun Solomon. ²⁸ Indani ya numbapor dan numbaat ad Ophir ot handih nibangngad da ya inanamut day himpulut onom an libun kilon balituk ot idat dan Solomon.

10

Hay immaliyan nan babain ap-apud Seba (2 Chronicles 9:1-12)

¹ Handih nainnilaan nan patul an babai di Sebay mipanggep nah nundingngol an kaphod Solomon ya hay pangun-unudanan APU DIOS ya immalin mamatnan hiya hin nganney ihumang na nadah naligat an mahmahana.

² Dimmatong ad Jerusalem an dakol di ingkuyug nah muttatyuna, ya dakol di kamelnan nungkarga nadah mikamoh makan, nadan nabalol an batu ya dakkodakkol an balituk. Handih nunhummangan dan Solomon ya

minahmahanan am-in di kumpulmin umalih nomnom na,³ ya hinumang Solomon am-in di pinhod nan mahmahan an maid di naligat ke hiya.⁴ Inang-ang nan patul di Sebay kinalaing Solomon, nan palasyon kinapya na,⁵ nadan makan an midadaan nah bale na, nadan kiha-adan nadan opisyal na, hay maphod an aton nadan mungngunu nah palasyo na, hay nun-iingngon bulwatida, nadan mutatyun mumpaptok hi mahapul na ten mumpahumul, nadan iappit na nah Templon APU DIOS, ya nakammodwong.

⁶ Ot kananan Solomon di “Makulug di dingngol kuh boblek mipanggep hi laing mu ya nadan inat mu!⁷ Muden uggek ni-an kinulug dadiyen kinali dan ha-on, mu deyan immaliyak ot tibok am-in ad uwani. Hay kakulugana ya kagodwa ya abuy dingngol ku te nala-laing ka ya kadmanganan ka mu hay nangalin di tatagun ha-on.⁸ Nagahat nadan tatagum! Takon nadan opisyal mun wadat nangamung hi kad-am te danongdonglon day kalin di nalaing an tagu!⁹ Ya madayaw nan AP-APU an Dios mu! Impatibonan pun-amlongan dakan hiya ot iha-ad dakan mumpatul nadah holag Israel. Ya gapuh munnananong an impaminhod na nadah holag Israel ya impumbalin dakan patul ta maphod ya limpiyuy atom an mun-apapun dida.”

¹⁰ Indat nan Solomon nadan in-alinan nahawwal an opat an libun kilon balituk, hay dakkodakkol an mikamoh makan ya hay nungkabalol an batu. Maid di udum hi e immidat ke Solomon hi athidiy kadakol an mikamoh makan, ammunah diyen patul ad Seba.

¹¹ Handih nangialiyen nadan bapor Hiram hi balituk an nalpud Ophir ya impakiali day dakol an kaiw an almag ya nungkanganan batu. Ot idat dan am-in ke Solomon.

¹² Inusal Solomon nan kaiw an nangapyah pangid-onan

hanadah agdan nan Templo ya palasyo ya inusal nay udum an nangapyah ayyuding ya gitalan usalon nadan mungkanta. Maid di udum hi athidin kadakol di almug an kaiw hi e nagatang weno nidat nipalpu kediyen.

¹³ Hi Solomon ya indat na kediyen babain nalpud Sebay ngannen ibaganan hinnatkon pe tuwali nadan indat nan hiyan umat nah oggana tuwali idat hi bisitana. Ot mibangngad hi diyen babaih boblenan ibbana nadan muttatyuna.

*Hay kinadangyan Solomon an patul
(2 Chronicles 9:13-29)*

¹⁴ Katootoon on dawaton Solomon di umeh duwampul lut liman libun kilon di balituk. ¹⁵ Hinnatkon pe tuwali nadan buwis an bayadan nadan mumpunggatang, ya hinnatkon boy malpu nadah papatul ad Arabia ya nadah gubernador hi nunhihinnatkon an bobled Israel.

¹⁶ Nangapyah Solomon hi duwanggatut an o-ongal an happiyon ohan datuwe on umeh pitun kilon balituk di niusal. ¹⁷ Ya nangapyah tulunggatut an iit-itay an happiyon umeh duwan kilon balituk di niusal hi oha. Ot ipadulina nah balenan nangadanan hi Muyung ad Lebanon.

¹⁸ Numpakapya boh ongal an ubunan di patul an naal-alkusan hi bakgit di elepante ya naamoh namahman balituk. ¹⁹ Hidiyen ubunan di patul ya napattuk an onom an agdan di mumpatap-oh di. Ya hay kidangkigan hi indoggan diyen ubunan ya numbakuy an ugge nun-andong di udunah tap-ona. Waday pangihakmowan hi takle kediyen ubunan ya waday duwan ing-ingon di layon an timmaddog nah numbinnah-el nah ubunan. ²⁰ Nangapya boh Solomon hi himpulut duwan ing-ingon di layon ot ipataddog na dida nah udun nan onom an agdan hi

numbinnah-el. Hidiye ya abun ubunan di patul di athidin maid di udum hi ena kiingngohan.

²¹ Am-in bo nadan pun-inuman an basun Solomon ya am-in nadan ngunut nah ongal an balen Muyung ad Lebanon ya nakapyah namahman balituk. Hay silber handih tiempon Solomon ya maid di balol na, kinali maid di nakapyah silber an ngunut nah balena. ²² Wada da boy bapor nan maki-kie nadah bapor Hiram. Nala-u key tulun toon on nibangngad datuwen bapor an waday ianamut dah balituk, silber, bakgit di elepante ya bulangon.

²³ Hi patul an hi Solomon di kakadkadangyanan ya kala-laingan am-in hanadah numpatul hi kabobboble tuh luta. ²⁴ Ya hay tataguh kabobboble ya imme dan mundongol nah laing nan indat Apu Dios ke hiya. ²⁵ Am-in da ya ialiyen dah Solomon hi kumpulmin nakapyah silber ya balituk, andukken bulwati, almas, nadan mikamoh makan, hay kakabayu ya nadan mule an pungkargaon. Athituy ma-ma-at hi katootoon.

²⁶ Inamung Solomon di hinlibut opat di gatut an kalesan miusal hi gubat ya himpulut duwan libun kabayu, ot iena dida nadah boblen kinapya nan kiha-adan da, ya inha-ad nay udum ad Jerusalem. ²⁷ Hay silber handih nun-ap-apuwana ya umat hi kadakol di babatud Jerusalem, athidi boh kaiw an sedar an umat hi kadakol nadan kaiw an sycamore nadah duntug ad Judah. ²⁸ Hanadan kabayun Solomon ya gatangon nadan ahentenad Egypt ya Silisia an bayadan da mipuun hi maunud an pamayad. ²⁹ Kediyeen tiempo ya onom di gatut an silber di pamayad dah ohan kalesan miusal hi gubat an nidadong ad Jerusalem an nalpud Egypt. Ya hay ohan kabayu ya hinggatut ta naliman silber di bayad na. Gattangon nadan ahenten Solomon datuwe ya ahida bo inggattang nadah patul di Hittite ya Syria.

11

Inwalong Solomon hi Apu Dios

¹ Hi Solomon ya pinpinhod nay binabaih udum an boble. Bokon ya abu nan imbabalen nan patul di Egypt di in-inena te in-inena bo nadan binabain Hittite ya nadan binabain iMoab, iAmmon, iEdom ya iSidon. ² In-ine na dida takon di in-olden Apu Dios ke didan tatagunan adida makiineh binabaih udum an boble te loktat ya awison da didan mundayaw hi dios da. ³ Ot iine nay pitun gatut an iimbabalen di papatul ya hinnatkon pay nan tulun gatut an binabain imbilang nan inayana. Indani tut-uwa anhan ya impumbalin datuwen binabaih Solomon an adi mo mangun-unud ke Apu Dios. ⁴ Ot handih naam-amah Solomon ya naawis an mundayaw hi dios dadiyen inayana. Uggena impunnanong an mangun-unud ke Apu Dios an Dios na. Adi umat ke amanan hi David an in-ohha nay pundayaw nan Apu Dios. ⁵ Dinayaw nah Astoret an babain dios di Sidon ya hi Molek an umipaboh-ol an dios di Ammon. ⁶ Nunliwat ke Apu Dios ya nakaan di dinol nan hiyan adi umat ke amanan hi David.

⁷ Nangapya boh Solomon hi pundayawan da ke Kemos an umipaboh-ol an dios di Moab nah bilid an wadah nangappit hi timilan di algod Jerusalem. Ya nangapya boh pundayawan ke Molek an umipaboh-ol bon dios di Ammon. ⁸ Indani ya nangapya boh pundayawan nadan iinayanan nalpuh udum an boblet waday punggohoban dah insenso ya waday pun-appitan da nadah dios da.

⁹⁻¹⁰ Takon di numpidway numpatib-an Apu Dios an Dios nadan holag Israel ke Solomon ot ioldenan hiyan adina dayawon di udum an dios ya uggena inun-unud, mu inwalong na ot ya abu. Ta hidiye nan bimmoh-ol hi Apu Dios ke hiya ¹¹ ot kananay “Gapu te ingnguddan mun ugge inun-unud nan nahamad an nunhummanganan ta

ya uggem inun-unud di Tugun ku ya isapatak an idat ku nan pun-ap-apuwam hi oha nadah opisyal mu. ¹² Mu gapu ke amam an hi David ya adik ni-an aton ad uwanin kataggum ta ahik aton hantuh pumpatulan nan imba-balem. ¹³ Adik pakamma-idon di pun-ap-apuwana mu iabulut kun mumpatul hi ohan holag gapu nah muttatyuk an hi David ya gapuh Jerusalem an boblek.”

Hanadan buhul Solomon

¹⁴ Indani ya impumbalin Apu Dios hi Hadad an nahlag hi patul di Edom an buhul Solomon. ¹⁵⁻¹⁶ Handi tuwalih kataggum David ya imme da David, hi Joab an ap-apun di tindaluna ya nadan tindalunad Edom ta eda ilubuk nadan ibbadan holag Israel an nateh gubat. Kediye onom an bulan an nunggugubatan da ya pinaten da Joab ya amin di linalakid Edom. ¹⁷ Mu hi Hadad ya nadan udum an opisyal amana ya binumtik dad Egypt ot uggeda nilagat an napate. Kediye tiempo ya unga ni-an hi Hadad. ¹⁸ Tinaynan dad Midian ot ume dad Paran ot umikuyug dah mangipangulun dida ot ume dad Egypt hi kad-an nan patul ot idatanah Hadad hi luta, bale ya hay makan.

¹⁹ Nakigayyum hi Hadad nah patul ot ipaahawan nan patul ke hiya nan tulang Tahpenes an inayana. ²⁰ Waday imbabale dan hi Genubat an nakiong-ongal nadah imbabalen nan patul nah palasyo.

²¹ Handih dingngol Hadad ad Egypt an nateh David ya hi Joab an ap-apun di tindaluna ya kanan Hadad nah patul di “Daan mot iabulut mut mibangngadak hi boble mi?”

²² Kanan nan patul di “Tipe, kon waday uggek indat ke he-a? Kon hidiyey gapunan pinhod mun umanamut?”

Kanan Hadad di “Bokon hidiye. Abunay ibagak an iabulut mu anhan ta umanamutak.” Ot mibangngad hi Hadad hi boblena.

²³ Indani bo ya impumbalin Apu Dios hi Reson an imbabalen Eliada an buhul Solomon. Hiya ya inibtikana nan patul an hi Hadadeser an patul ad Sobah an ap-apuna ²⁴ ot mumbalin hi ap-apun di buhul di boble da. Handih inapput David hi Hadadeser ot patayonan am-in nadan ibban Hadadeser an iSyria ya immeh Reson ya dadiyen tatagunad Damascus ot diday mun-ap-apuh di. ²⁵ Hiyay himpappangen buhul di Israel ta nangamung handih kataggun Solomon. Nid-um hiya ke Hadad an umidat hi kabulubulunan di holag Israel. Hiya ya kahingngitanan abu nadan holag Israel.

Hay insapatan Apu Dios ke Jeroboam

²⁶ Hay oha bon numbalin an buhul Solomon ya hi Jeroboam an oha nadah opisyal nan imbabalen Nebat an iSeredah ad Eplaim. Hay inana ya hi Seruah an balu.

²⁷ Athituy naat mipanggep ke hiya ot ahi mumbalin an buhul di boblena. Handih pun-iphod Solomon nan Millo ya nan natag-en binattun alad nan boblen amanan hi David ²⁸ ya kediye ya kat-aguh Jeroboam an nal-ot an mungngunu. Tinibon Solomon di hinluna ot tudduwonan porman an manibon am-in hanadah mapilit an mungngunun holag Manasseh ya Eplaim.

²⁹ Ohan algon nalpuh Jeroboam ad Jerusalem ya dinamun nan profetas an hi Ahijah an iSiloh nah kalata ya didan duwa ya abu nah e-elen nan boble. Hi Ahijah ya balu nan oddan di bulwatina. ³⁰ Kinaan Ahijah diyen balun oddan di bulwatina ot bik-iyonan impunhimpulunat duwa. ³¹ Kananan Jeroboam di “Alam di himpulu ketuwen nabanik-in bulwati te kanan Apu Dios an Dios di Israel di ‘Mialig an bik-iyok nan pun-ap-apuwan Solomon ta idat kuy himpulun holag Israel ke he-a. ³² Mu punnanongok di ohan holag ke Solomon gapu ke David an

muttatyuk ya gapuh Jerusalem an pinilik am-in nadah bobled Israel an pumboblayak. ³³ Athituy atok te inwalongak ke Solomon ot dayawonah Astoret an babain dios di Sidon, hi Kemos an dios di Moab ya hi Molek an dios di Ammon. Uggeyak inun-unud ke hiya takon nadan tugun ku ot atona nadan adik pinhod. Hiya ya adi umat ke amanan hi David.

³⁴ Muden adik ma-idon di pun-ap-apuwan Solomon ta punnanongok an hiyay patul ad uwanin kataggu na gapu ke David an pinilik an muttatyuk an nangun-unud hi olden ku ya tugun ku. ³⁵ Ipaboltan kun he-ay pun-ap-apuwan nan imbabalen Solomon ta he-ay mumpatul hi himpulun holag Israel. ³⁶ Punnanongok di pun-ap-apuwan di imbabalen Solomon hi ohan holag ta nanongnan mumpatul di holag David ad Jerusalem an pinilik an boblen pundayawan ke ha-on. ³⁷ He-a ke Jeroboam ya pumbalinon dakan patul di Israel ya mun-ap-apu kan am-in hanadah boblen pinhod mu. ³⁸ Deket pakau-unudonak ta atom nadan ibilang kun niptok gapuh pangun-unudam hi tugun ku umat hi inat handin muttatyuk an hi David ya wadaak ta ingganan mamaddang ke he-a. Pumbalinon dakan patul di Israel ya punnanongok an mumpatul ta nangamung di holag mu, umat ke David. ³⁹ Mu hay holag David ya kastiguwok gapuh liwat Solomon mu adi athidit nangamung.’ ”

⁴⁰ Hi Solomon ya impatnanan patayon hi Jeroboam mu binumtik ad Egypt hi kad-an Sishak an patul hidi ot mihdi inggana nateh Solomon.

Hay natayan Solomon
(2 Chronicles 9:29-31)

⁴¹ Hanadan udum an naat handih numpatulnan Solomon, am-in nadan inat na ya hay kinalaing na ya nitudok nah liblun nitudkan di Inainat Solomon. ⁴² Hi

Solomon ya nun-ap-apud Jerusalem ya am-in hanadah bobled Israel hi nap-at an toon. ⁴³ Nate ot milubuk nah Boblen David ot nan imbabalenan hi Rehoboam di nihannot ke hiyan numpatul.

12

*Hay nungngohayan di udum an holag Israel ke Rehoboam
(2 Chronicles 10:1-19)*

¹ Immeh Rehoboam ad Sekem te naamung am-in nadan holag Israel an numbobleh nangappit hi north ta hiyay pumbalinon dan patul. ² Ketuwen tiempo ya wadah Jeroboam an imbabalen Nebat ad Egypt te binumtik hidi handih numpatulan Solomon. Mu handih dingngol nan mumbalin hi Rehoboam an patul ya immanamut ad Israel. ³ Indani ya impaayag nadan mangipangpangulun hanadah holag Israel an numbobleh nangappit hi north hi Jeroboam ot ume dah kad-an Rehoboam ot kanan dan hiyay ⁴ “Makabbungot hi amam an hi Solomon ke dakami ya impunligligat dakami. Deket payapyap-owom di ligat mi ya deket ka-kaanam di bayadan mih buwis ya punnanongon min he-a ya abuy punhilbayan mi.”

⁵ Hinumang Rehoboam an kananay “Idatanak hi tulun algot pakannomnomok di ihumang ku kenaen kinali yu ya ahi kayu nibangngad.” Ot tumayan dadiyen tatagu.

⁶ Nakihummangan hi Rehoboam an patul nadah naam-aman konsehal an nunhilbin amanan hi Solomon mipanggep ketuwe ot kananan diday “Nganney kanan yuh ihumang kun dida?”

⁷ Kanan day “Deket maphod di atom an munhilbih tatagu ya ipatibom di ulem ke didat tobalom hidiyen imbaga da ya munhilbi dan he-at nangamung.”

⁸ Mu uggena inun-unud hidiyen intugun dadiyen naam-aman konsehal ot ume ot ya abun hanadah katoonanan konsehal na ot ena ibagan dida hin nganney itugun da. ⁹ Kananan diday “Nganney itugun yun panumang ku nadah tatagun kanan day ka-kaanak di ligat da?”

¹⁰ Kanan dan hiyay “Hituwey kalyom ke dida: ‘Tun ikingngan ku ya ong-ongal mu nan gitang ama! ¹¹ Indatan dakayun amah madam-ot an ligat yu, mu pumbalinok an madamdandam-ot. Inusal nay paul an nanuplit ke dakayu, mu hay usalok ya bakdung!’ ”

¹² Handih nala-uy tulun algo ya nibangngad da Jeroboam ya am-in nadan tataguh kad-an patul an hi Rehoboam an inun-unud da nan kinali nan dida. ¹³ Mu impabinnungot Rehoboam an kimmalin dida te uggena inun-unud di intugun nadan naam-aman konsehal na. ¹⁴ Inun-unud na ot ya abuy intugun nadan ung-ungan konsehal na ot kananay “Indatan dakayun amah madam-ot an ligat, mu pumbalinok an madamdandam-ot. Hinuplit dakayuh paul, mu hay usalok ya bakdung!” ¹⁵ Ugge inun-unud Rehoboam di pinhod nadan tatagu te hidiye tuwaliy imbagan APU DIOS an maat ya hituwey immannungan nan kinalina handi ke Ahijah an profetas ad Siloh ot ena kalyon ke Jeroboam an imbabalen Nebat.

¹⁶ Handih ininnilan nadan tatagun adi donglon nan patul dida ya muntukuk dan kanan day “Mapoppog di pun-ap-apuwan di holag David! Nganne ni-boy inat dah kiphodan taku? Ditakun holag Israel, umanamut taku ot! Nangamung peman hi Rehoboam an holag David!”

Ot umanamut dadiyen holag Israel an bokon moh Rehoboam an ibilang dan patul da.

¹⁷ Mu nadan holag Israel an numbobled Judah ya hi Rehoboam di nanongnan numpatul ke dida.

¹⁸ Indani ya intud-ak Rehoboam hi Adoniram an apun nadan napilit an mungngunut ena tibon nadan iIsrael, mu nuntugmilan da ot mate. Gapu ketuwen inat da ya galagalah Rehoboam an nuntakkeh kalesanan miusal hi gubat ot bumtik ad Jerusalem. ¹⁹ Nipalpun diye ingganad uwani ya nada ken holag Israel an numbobleh nangappit hi north ya ngohayon day pun-ap-apuwan di holag David ke dida.

²⁰ Nundingngol mo nadah iIsrael an nibangngad hi Jeroboam an nalpud Egypt ot maamung da ot hiyay tudduwon dan mumpatul ke dida. Ammunay holag Judah an nunnanong an hay holag David di patul da.

*Hay inabig Semaiah
(2 Chronicles 11:1-4)*

²¹ Handih dimmatong hi Rehoboam ad Jerusalem ya inamung nay hinggatut ta nawalun libun kala-laingan an tindalunan holag Judah ya holag Benjamin. Hay ninomnom na ya ena gubaton nadan numbobleh north ta nanongnan hiyay pun-ap-apu da.

²² Mu kimmalih Apu Dios ke Semaiah an profetas nan kananay ²³ “Em kalyon ke Rehoboam an patul ya nadah holag Judah ya holag Benjamin an kanam di: ²⁴ Hituwey kinalin APU DIOS ‘Adiyu gubaton nadan iiba yun holag Israel. Umanamut kayu ot ya abun am-in. Man-uket naat hinae ya hidiyey pinhod kun maat.’ ”

Am-in da ya inun-unud dah diyen olden APU DIOS ot umanamut da.

Inwalong Jeroboam hi Apu Dios

²⁵ Hi Jeroboam an patul di Israel ya inhamad nan inaladan di Sekem nah maduntug an bobled Eplaim ot miha-ad ni-an hidi. Indani ya timmayan ot ena iphod di Penuel. ²⁶⁻²⁷ Kananah nomnom nay “Deyan athitun

oggan ume hantudan tataguk ad Jerusalem ta eda mun-appit ke APU DIOS nah Temploh di ta loktat ya pinateyak ta mibangngad di pun-ap-apuwan nah patul an hi Rehoboam.”

²⁸ Ot mipuun hi intugun nadan konsehal na ya ninom-nom na ot mangapyah duwan balituk an ing-ingon di bulug an baka. Kanana nadah tataguy “Nakalligat di eyu pangayan ad Jerusalem an mundayaw. Dehtu da tun dios an nangihwang handidan aammod yud Egypt!” ²⁹ Inha-ad na nan ohan bulug an bakan balituk ad Bethel ya nan ohad Dan. ³⁰ Ot munliwat nadan tatagu te eda dinayaw datuwen dios an bakad Bethel ya Dan.

³¹ Nangapya boh Jeroboam hi pundayawan hanadah tuktuk di bilid ot tudduwonay ugge nalpuh holag Libay an mumpadi.

Hay pundayawan ad Bethel ya gaga-iho

³² Ya inlappu nay ohan Piyestan di Kampu ta pundayawan da handih mikahimpulut liman alghoh mikawalun bulan umat nah piyestan inat dad Judah. Ya nun-appit damdama nah pun-appitan ad Bethel mu nadah balituk an bulug an bakan kinapya nay nun-appitana. Ya inha-ad na bo damdamah did Bethel nadan papadin munhilbi nadah kinapya nan pundayawan. ³³ Ya handih nadatngan nan gintud nan mikahimpulut liman alghoh mikawalun bulan ya e nun-appit nah pun-appitan ta pun-an-anlaan nadan iIsrael nah piyestan inlappuna.

13

¹ Binaal Apu Dios on ohan profetas ot umed Bethel an nalpud Judah. Dimmatong hidi ya dehdih Jeroboam an timmaddog nah kad-an nan altar an mun-appit. ² Inununud nan profetas di kinalin Apu Dios ke hiyan atona ot oltonan kumalin kananay “He-an pun-appitan, hituwey

kanan Apu Dios: ‘Ahi mitungoh pamilyan David di lalakin golang an mungngadan hi Josiah. Ahina iappit hitu nadan papadin mangun-unud ke he-an umalih tun mun-appit. Ya ahi maghob hituy gunit di tatagu.’”³ Kediye metlaing an algo ya kanan nan profetas Apu Dios di “Ahi mapi-ang tun pun-appitan ta miwahit nan dap-ul. Hidiyey ahiyu pangimmatunan an hi Apu Dios di nangalin tuwe.”

⁴ Bimmobboh-ol hi Jeroboam an nangngol kediye ot lodngona nan profetas ya in-oldenan kananay “Dopapon yuh tuwen tagu!” Mu pinghanadi ya kimmodhol nan nidongdong an taklen nan patul ya adi mo maguyud. ⁵ Ya pinghanadi bo ya nadhak nan pun-appitan ot miwahit nan dap-ul nah lutan hidiyey immannungnan nan kinalin nan profetas an pangimmatunan an hi Apu Dios di nangali kediyeen naat.

⁶ Kanan Jeroboam nah profetas di “Idasalanak anhan ke he-a ke Apu Dios an Dios mut paphodona tun taklek.”

Ot mundasal nan profetas ke Apu Dios ya pinumhod nan taklen nan patul.

⁷ Kanan nan patul nah profetas di “Makat ume tah balet eta mangan ya waday idat kun he-ah regalo.”

⁸ Hinumang nan profetas an kananay “Takon di idat mun ha-on di kagodwan di kinadangyan mu ya adiyak maki-en he-a ya adiyak makikan weno makiinum hitu.

⁹ Te in-olden Apu Dios an adiyak mangan weno uminum hi kumpulmi ya deket umanamutak ya adik idalan nah dinalan kun immalih tu.” ¹⁰ Ot umanamut an hinnatkon di dinalanan uggena indalan nah dinalanan immalid Bethel.

Hanan naam-aman profetas ad Bethel

¹¹ Kediyeen tiempo ya wada on naam-aman profetas ad Bethel. Immalin nadan linalakin imbabalena ot kalyon dan hiyay mipanggep hi inat nan profetas kediyeen algo. Kinali da pay ke hiyay kinalinan Jeroboam an

patul. ¹² Hinaanhanan ama dan kananay “Daan di dinalana handih imme?” Ot ituddun nadan imbabalenay dinalan nan profetas an nalpud Judah. ¹³ Ot kalyonan didan idadaan da nan donkey na. Indadaan da ot muntakken ¹⁴ mundayyun pun-unud na nan profetas an nalpud Judah ot akhupanan um-umbun nah puun nan kaiw an oak. Kananan hiyay “An he-a nan profetas an nalpud Judah?”

Hinumang nan tagun kananay “Om, ha-oy.”

¹⁵ Kanan nan naam-aman profetas di “Makat ume tah balet eta mangan.”

¹⁶ Mu kanan bon nan profetas di “Adinadaman maki-eyak ke he-ah bale yu weno ek tobalon nan maphod an pun-apngaam ke ha-on. Ya adiyak makikan weno makiinum ke he-a takon hitu. ¹⁷ Te in-olden Apu Dios ke ha-on an adiyak mangan weno uminum hitu. Ya deke bot umanamutak ya adik idalan nah dinalan kun immali.”

¹⁸ Kanan diyen naam-aman profetas an iBethel di “Takon di ha-oy ya profetasak damdama umat ke he-a. Ya in-olden Apu Dios nah ohan anghel ot kalyonan ha-on an awiton dakah bale ya apngaon daka.” Mu langkak kayah diyen kinalin nan naam-aman profetas.

¹⁹ Ot maki-e nan profetas an iJudah nah naam-aman profetas hi baleda ot makikan hidi.

²⁰ Kediyen um-umbun da ya kimmalih Apu Dios nah naam-aman profetas ²¹ ot oltonay kalina nah profetas an iJudah an kananay “Kanan Apu Dios di nginohem ot uggem inun-unud di in-oldenan he-a. ²² Nibangngad ka ot mangan ka ya imminum ka tuh boblen in-oldenan adim panganan ya uminuman. Gapun tuwe ya mate ka ya adi milubuk di adol mu nah gungat di ammod mu.”

²³ Handih nagibbu dan nangan ya indadaan nan naam-aman profetas nan donkey ot puntakkayan nan profetas an iJudah ²⁴ ot mange. Dinammun di layon nah dalan

ot patayona. Nuntangngad hidiyen profetas nah kalata yaden timmaddog nan layon ya nan donkey nah paldang na. ²⁵ Wadaday tatagun nala-u ot tibon day adol diyen profetas nah kalata ya nan layon an muntattaddog hi paldang na. Imme dad Bethel an numboblasyon nan naam-aman profetas ot kalkalyon day mipanggep kediyen tinibo da.

²⁶ Handih dingngol nan naam-aman profetas hidiye ya kananay “Hidiye nan profetas an nginohenay in-olden Apu Dios! Impaannung Apu Dios nan kinalinan atonan intud-ak na on layon an mamaten hiya.”

²⁷ Indani ya kanan nan naam-aman profetas nadah imbabalenay “Idadaan yu nan donkey.” Indadaan nadan imbabalenay donkey na ²⁸ ot muntakke ot mange ya hinamak na nan adol nan profetas nah kalata. Ya nunnanong an dehdi nan layon ya nan donkey an timmaddog da nah paldang na. Ugge kinan nan layon nan adol nan profetas ya uggena pinate nan donkey. ²⁹ Intaggen nan naam-aman profetas di adol nan nate ot itakke na nah donkey ot mibangngad ad Bethel ta atonay ine-en di nate. ³⁰ Inlubuk na nah gungat na ot u-umyung da nadah imbabalena. Kanan nan profetas di “Mahmok ka tulang ku!”

³¹ Kanan nan profetas nadah imbabalenay “Deket mateyak ya ilubukak ketuwen gungat an nilubukan tun muttatyun Apu Dios. Ipaldang yuy adol kuh adol na. ³² Te am-in di kinalin Apu Dios ke hiyan maat an inabig na nah pun-appitan ad Bethel ya nadan pundayawan hi kabobbobled Samaria ya makulug an maat.”

Hanan kagaga-ihawan an inat Jeroboam

³³ Hi Jeroboam an patul ad Israel ya nanongnan mangohen adina iwalong nadan gaga-ihon at-attona mu intul-tuluy na ot ya abun mamilih papadin malpuh kumpulmin

pamilya ta diday munhilbi nadah pundayawan an kinapya na. Ya kumpulmin tagun naminhod an mumpadi on tinudduna didan mumpadi. ³⁴ Gapu ketuwen kagagahawan an inat na ya nakadaddag di pun-ap-apuwana ya gapu bon diye ya naten am-in di pamilyana.

14

Hay natayan nan imbabalen Jeroboam an lalaki

¹ Indani ya nundogo nan lalakin imbabalen Jeroboam an hi Ahijah. ² Kanan Jeroboam nah inayanay “Lumanom di ang-ang mut adi daka imatunan an he-ay inayak ta ume kad Siloh hi kad-an Ahijah. Hiya nan profetas an nangali handi an ha-oy di mumpatul hitud Israel. ³ Umala kah himpulun tinapay nadah cake ya hay ohan galapon an iyyukan ta maki-e kan hiya. Ahina kalyon di maat tuh imbabale ta.” ⁴ Ot umeh diyen inayanah balen Ahijah ad Siloh.

Hi Ahijah ya nakulap te naka-am-ama mo. ⁵ Ugge ni-an dimmatong nan inayan Jeroboam ya kinali mon Apu Dios ke Ahijah an kananay “Mangali nan inayan Jeroboam ta hanhananan he-ay mipanggep nah imbabalena te mundogo. Ahina ipatnan ihaut di katataguna ten dumatong. Ahim kalyom ke hiyay kalyok ke he-a.”

Handih dimmatong ya uggena tut-uwa impainilan hiya nan inayan Jeroboam.

⁶ Mu handih dingngol Ahijah an manggop nah panto ya kananay “Humgop ka. Inilak an he-a nan inayan Jeroboam. Tipet adim pinhod an ipainilan he-ay inayana? Waday ad-adin kalyok ke he-a. ⁷ Em kalyon ke Jeroboam an hituwey kanan Apu Dios an Dios di holag Israel ke hiya: ‘He-ay pinilik am-in hanadah tatagu ot pumbalinon dakan patul hantudah tataguk an holag Israel. ⁸ Impaboltan kun he-ay pun-ap-apuwan di holag David mu adika umat ke

hiyan muttatyuk an in-ohhanan mundinol ke ha-on ya inun-unud nay tugun ku ot atona nadan pinhod ku. ⁹ Mu he-a ke ya hi am-in hanadah namangulun nun-ap-apu ya he-ay kagaga-ihawan di inat na. Inwalongak ot mangapya kah dios an dayawom. Ya impaboh-olak gapu ke dadiyen gumok an dios an kinapyam.

¹⁰ Gapun diye ya ipaalik di kadadagan nan pun-ap-apuwam ya patayok am-in nadan linalakin holag mu, u-unga ya am-ama, takon nadan muttatyum. Om, dagdagok di pun-ap-apuwam ta mama-id umat lugit an gohbon ta mama-id da. ¹¹ Ahi pungan di ahuy maten familyam nah ongal an boble ya nada ken udum an mate nah e-elen di boble ya kanon di hamuti. Hituwey kinalin Apu Dios.’ ”

¹² Kanan Ahijah nah inayan Jeroboam di “Umanamut ka ot. Te mate nan imbabalem hi dumatongam nah boble yu. ¹³ Am-in di holag Israel ya kog-an da ne ahida inlubuk. Ohana ya abuh familyan Jeroboam an miphod an milubuk te hiya ya abuy umpaamlong ke Apu Dios an Dios di Israel.

¹⁴ Ahi tuduwon Apu Dios di ohan mumpatul am-in hitud Israel ta mamoppog di pun-ap-apuwan Jeroboam ya nadan holag na. ¹⁵ Ahi kastiguwon Apu Dios di Israel ta umat nah bilauh wa-el an ib-ibbuyong di danum. Ahina kaanon di holag Israel ketuwen maphod an boblen indat na handidah aammud da ta iwahit na dida nadah bobleh binnah-el an Wangwang an Euphrates te impaboh-ol dah Apu Dios hi nundayawan dan Asherah. ¹⁶ Inwalong Apu Dios di Israel te nunliwat hi Jeroboam ot ipangpanguluna nadan tatagun munliwat.”

¹⁷ Nibangngad hidiyen inayan Jeroboam ad Tirsah. Ya kedyen hinumgop hi baleda ya nate nan imbabale da. ¹⁸ U-umyung nadan iIsrael ot ilubuk dan immannung di kinalin Apu Dios nah profetas an hi Ahijah.

Hay natayan Jeroboam

¹⁹⁻²⁰ Numpatul hi Jeroboam hi duwampulun toon. Ot mate ot milubuk. Ya nihannot ke hiya nan imbabalenan hi Nadab an numpatul. Am-in di inat Jeroboam, hay nakigubatana ya hay nun-ap-apuwana ya nitudok nah Liblun Nadan Patul di Israel.

*Hay mipanggep nah patul di Judah an hi Rehoboam
(2 Chronicles 11:5-12,15)*

²¹ Hanan imbabalen Solomon an hi Rehoboam ya napat ta ohay toona handih numpatul ad Judah ya nun-ap- apuh himpulut pitun toon ad Jerusalem an boblen pinilin Apu Dios hi am-in hanadah bobled Israel an pundayawan ke hiya. Hay inan Rehoboam ya hi Naamah an iAmmon.

²² Hanadan tatagud Judah ya nunliwat dan Apu Dios ot paboh-olon da te nahalhalman di nunliwatan da mu handidan aammod da. ²³ Nangapya dah pundayawan da nadah adi makulug an dios ya hina-ad day batun tutukud an pundayawan dan Asherah nadah duntug ya nadah puun di kakaiw. ²⁴ Ipabayad di linalaki ya binabaiy adol da nadah pundayawan ke dadiyen adi makulug an dios hi am-in hanadah boble. Umipaboh-ol an abu datuwen innat dan umat hi inainat nadan tatagun numbobleh din dinog-al Apu Dios handih mangali da.

²⁵ Handih mikaliman toon an nun-ap-apuwan Rehoboam, ya ginubat nan patul di Egypt an hi Sishak di Jerusalem. ²⁶ Inalanan am-in di nungkabalol an wada nah Templo ya nah palasyo ya impakialana nadan balituk an happiyon kinapyan Solomon. ²⁷ Indani ot ahi hannotan Rehoboam dadiyen balituk an happiyo hi giniling ot idinol nan hanadah ap-apun di guwalya nadah hoob di palasyona. ²⁸ Deket ume nan patul nah Templo on inusal nadan guwalya datuwen happiyo on ahida bo imbangngad nah kuwartun di guwalya.

²⁹ Hanadan in-innat Rehoboam ya hay numpatulana ya nitudok nah Liblun Nadan Patul di Judah. ³⁰ Da Rehoboam ke Jeroboam ya gimmubagubat da. ³¹ Nateh Rehoboam ot milubuk nah lubukan di patul nah Boblen David ot mihannot nan imbabalenan hi Abijah an numpatul. Hay inan Rehoboam ya hi Naamah an iAmmon.

15

Hay numpatulan Abijah ad Judah (2 Chronicles 13:1–14:1)

¹ Handih mikahimpulut walun toon an nun-ap-apuwan Jeroboam ad Israel ya numpatul hi Abijah ad Judah. ² Nun-ap-apud Jerusalem hi Abijah hi tulun toon. Hay inana ya hi Maakah an imbabalen Absalom.

³ Inat na damdama nadan punliwatan an umat hi in-innat amana ya uggena in-ohha ke APU DIOS an Dios nay pundayaw na. Nundayaw hi udum an dios an adi umat handi ke apunan hi David. ⁴ Mu gapun David, ya indatan APU DIOS an Dios nah Abijah hi imbabalenan mihannot ke hiyan mun-ap-apud Jerusalem ta mangitakdog kediyen boble. ⁵ Man-uke ya umipaamlong ke APU DIOS nadan in-innat David ya ug-uggena nginohe nadan tuguna, am-muna nan inat nan Uriah an Hittite.

⁶⁻⁷ Takon hi Abijah kediyen katagguna ya nunggubagubat dan Jeroboam. Hanadan in-innat Abijah ya nitudok nah Liblun Nadan Patul di Judah.

⁸ Nateh Abijah ot milubuk nah lubukan di papatul nah Boblen David ot mihannot nan imbabalenan hi Asa an numpatul.

Hay numpatulan Asa ad Judah (2 Chronicles 15:16–16:6)

⁹ Handih mikaduwampulun toon an nun-ap-apuwan Jeroboam ad Israel ya numpatul hi Asa ad Judah. ¹⁰ Nun-ap-apuh Asa ad Jerusalem hi nap-at ta ohan toon. Hi apu nah Maakah an imbabalen Absalom.

¹¹ Inat Asa nadan umipaamlong ke APU DIOS an umat nah inat handin hi apunan hi David. ¹² Dinog-al na nah boble nadan linalaki ya binabain pabayad day adol dan munhilbih pundayawan da nadah adi makulug an dios ya kinaanam am-in nadan dios an kinapyan handidan ammod nan numpatul an nitun-udana. ¹³ Kinaanah apunan hi Maakah nah saad nan inan di patul. Man-uke ya numpabohwat hi tukud an pundayawan dan Asherah. Dinikhal Asah diyen tukud ot ena itungu nah nundotal an Kidron. ¹⁴ Takon di ugge pinain Asan am-in nadan pundayawan hanadah adi makulug an dios an wada nadah duntug ya nunnananong di dinol nan Apu Dios handih kataggu na. ¹⁵ Inha-ad nan am-in nah Templo nadan ngunut an in-ong-ong amana ke Apu Dios ya nadan silber ya balituk an in-ong-ong na damdama.

¹⁶ Hi Asa an patul ad Judah ya hi Baasha an patul ad Israel ya nunggubagubat da kediyeen nun-ap-apuwan da. ¹⁷ Ginubat Baasha nadan iJudah ot ilappunan hammadon an aladan di Ramah ta maid di humgop ya bumudal ad Judah.

¹⁸ Ot hay inat Asa ya inalanan am-in nan natdaan an silber ya balituk nah Templon APU DIOS takon nah palasyo ot ipae nah udum an opisyal na ot eda idat nah patul ad Damascus ad Syria an hi Ben Hadad an imbabalen Tabrimmon ya inap-apun Hesion. Hituwey impaad Asa ke hiya: ¹⁹ “Daan mot ibangngad ta handin maphod an punhayyupan di aammod ta? Mumbinaddang ta. Hituwen silber ya balituk ya idat kun he-at poppogom

anhan di punhayyupan yun Baasha an patul di Israel ta tumayan da nadah tinaluna tuh boblek.”

²⁰ Timbal Ben Hadad hidiyen imbagan Asa ot itudak na nadan ap-apun di tinaluna ya nadan tinalu da ot eda gubaton nadan bobled Israel. Hinggop da ot sakupon day Ijon, hay Dan, hay Abel Bet Maakah, am-in di bobled Kinneret ya am-in nadan bobled Naptali. ²¹ Handih dingngol Baashay ma-ma-at ya intikod nan mangalad hi Ramah ot umed Tirsah.

²² Indani ya in-olden Asa nadah tatagud Judah ot eda pah-onon dadiyen batu ya kaiw an in-alad Baasha nah boble. Ot usalon Asa datuwen batu ya kaiw an nun-alad hi Mispah ya Geba nah boblen di holag Benjamin.

²³ Am-in nadan inat Asa, hay mipanggep hi kabaelasan mun-ap-apu ya nadan boblen binohwat na ya nitudok am-in nah Liblun Nadan Patul di Judah. Handih naam-ama ya adi pakadallan te waday dogon di hukina. ²⁴ Nateh Asa ot mid-um an nilubuk hi lubukan di patul nah Boblen apunan hi David ot mihannot nan imbabalenan hi Jehoshaphat an numpatul.

Hay numpatulan Nadab ad Israel

²⁵ Handih mikadwan toon an numpatulan Asa ad Judah ya hi Nadab an imbabalen Jeroboam di nihannot an numpatul ad Israel ot mun-ap-apuh duwan toon. ²⁶ Inat nay gaga-iho ot munliwat ke Apu Dios, umat ke amanan intultuluy nan nundayaw hi dios an kinapyan di tagu. Hi amanan hi Jeroboam di nangipangpangulun nangat kediyen punliwatan ot munliwat damdama nadan tatagu.

²⁷ Hi Baasha an imbabalen Ahijah an holag Issakar ya numplanuh ad-adin atona nah patul dan hi Nadab ot patayona handih nangubatan Nadab ya nadan tinalunah Gibbethon ad Philistia. ²⁸ Pinaten Baashah Nadab handih

mikatlun toon an numpatulan Asa ad Judah. Ot mihannot an numpatul ad Israel.

²⁹ Handih inlappunan mun-ap-apu ya pinate nan am-in di holag Jeroboam ot maid di nihwang takon di oha. Hidiyey immannungan nan kinalin Apu Dios nah mut-tatyunan profetas an hi Ahijah an iSiloh. ³⁰ Naat hituwe te impaboh-ol Jeroboam hi Apu Dios an Dios nadan holag Israel gapuh liwat na ya gapuh nangipangpanguluwana nadah tatagud Israel an munliwat.

³¹ Am-in nadan inat Nadab ya nitudok nah liblun di Patul di Israel. ³² Da Asa an patul di Judah ke Baasha an patul di Israel ya nunggubagubat da kediyen numpatulan da.

Hi Baasha an patul di iIsrael

³³ Handih mikatlun toon an numpatulan Asa ad Judah ya numpatul hi Baasha an imbabalen Ahijah ad Israel ot mun-ap-apud Tirsah hi duwampulut opat an toon. ³⁴ Hiya ya umat ke Jeroboam an namangulun numpatul an nunliwat ke Apu Dios ya impangpangulu nay tatagud Israel an nunliwat.

16

¹ Indani ya kimmalih Apu Dios nah profetas an hi Jehu an imbabalen Hanani ot kalyonan hiya ta ena kalyon ke Baashah di ² “Handi ya paddungnay pinidit daka nah dap-ul ot pumbalinon dakan patul hantudah tataguk an iIsrael. Mu in-un-unud mun Jeroboam ot munliwat ka ya impangpangulum nadan tataguk an munliwat ot paboh-olonak. ³ Ta hidiye nan dadagon daka ya nadan pamilyam umat hi nanadagak hi holag Jeroboam an imbabalen Nebat. ⁴ Ahi kanon di ahu nadan iibam an mate nah boble ya kanon di hamutiy mate nadah e-elen di boble.”

⁵ Am-in nadan na-na-at handih numpatulun Baasha ya nitudok nah liblun di Patul di Israel. ⁶ Nateh Baasha ot milubuk ad Tirsah ot mihannot nan imbabalenan hi Elah an numpatul.

⁷ Handi ya binaal Apu Dios hi Jehu an profetas an imbabalen Hanani ta kumalin Baasha ya nadan pamilyana te impaboh-ol Baashah Apu Dios gapu nadah gaga-ihon inainat nan umat hi inat handin hi Jeroboam an namangpangulun numpatul ya gapuh namatayanan am-in hi pamilyan Jeroboam.

Hay numpatulun Elah ad Israel

⁸ Handih mikaduwapulut onom an toon hi numpatulun Asa ad Judah ya hi Elah an imbabalen Baasha di numpatul ad Israel ot mun-ap-apud Tirsah hi duwan toon.

⁹ Hi Simri an oha nadah opisyal nan ap-apun di kagodwan hanadah tindalun mangusal hi kalesa ya numplanuh gaga-ihon atona nah patul. Kediye ya wada nan patul an hi Elah ad Tirsah an mangmanginum dah balen Arsa an hiyay mumpaptok hi balen Elah an patul ot dandanin mabutong. ¹⁰ Hinumgop hi Simrih balen Arsa ot patayonah Elah handih mikaduwapulut pitun toon hi nun-ap-apuwan nan patul an hi Asa ad Judah. Ot hiyay mihannot an numpatul.

¹¹ Handih inlappun Simri an mun-ap-apu ya impipate-nan am-in di pamilyan Baasha, hay iibana ya gagayyum na ot maid di natdaan hi linalaki takon di oha. ¹² Hidiyen inat Simri an pinate nan am-in di pamilyan Baasha di immannung handin kinalin Apu Dios nah profetas an hi Jehu mipanggep ke Baasha. ¹³ Naat hidiye gapuh liwat Baasha ya nan imbabalenan hi Elah te impangpangulu da nadan tatagun munliwat hi nundayawan dah dios an kinapyan di tagu ot paboh-olon dah Apu Dios an Dios dan holag Israel.

¹⁴ Am-in nadan inat Elah ya nitudok nah Liblun di Patul di Israel.

Hay numpatulan Simri ad Israel

¹⁵ Numpatul hi Simri ad Tirsah ad Israel handih mikaduwapulut pitun toon hi numpatulan Asa ad Judah, mu pitun algo ya abuy numpatulana. Kediye ya ginubat di tindalun di Israel di Gibbethon an ongal an bobled Pilistia. ¹⁶ Handih innilan dadiyen tindalun pinaten Simri nan patul da ya tinuddu dan mumpatul ad Israel hi Omri an ap-apun di tindalun di Israel. ¹⁷ Hi Omri ya nadan tindaluna ya tinaynan day Gibbethon ot eda gubaton di Tirsah. ¹⁸ Indani ya tinibon Simri an hinggop da nan boble ya imme nah nakaalladan hi bohong nan palasyo ot logabona nan palasyo ot mateh di. ¹⁹ Naat datuwe gapuh liwat nan Apu Dios an inununud nay in-innat handin hi Jeroboam an patul ya gapuh nangipangpanguluwanah tatagud Israel an munliwat.

²⁰ Am-in nadan inat Simri, takon nan implanunan inat na nah patul ya nitudok nah liblun di Patul di Israel.

Hay numpatulan Omri ad Israel

²¹ Hanadan tatagud Israel ya nagodwa da. Hay udum ya pinhod dan hi Tibni an imbabalen Ginat di mumpatul ya nadan udum ya pinhod dah Omri. ²² Hi udidina ya nangapput nadan naminhod ke Omri. Nateh Tibni ot hi Omri di numpatul.

²³ Hi Omri ya numpatul ad Israel handih mikatulumpulut ohan toon hi numpatulan Asa ad Judah ot mun-apupuh himpulut duwan toon. Hanan namangulun onom an toon ya niha-ad ad Tirsah. ²⁴ Indani ya ginatang na nan duntug ad Samaria hi onom an libun kalang ke Semer. Inala nah diyen duntug ot mangapyah bobleh di ot ngadananah Samaria an ningadanan Semer an kon luta.

²⁵ Mu hi Omri di nahalhalman di nunliwatanan Apu Dios hi am-in hanadah nitun-udanan numpatul. ²⁶ Hiya ya umat handin hi Jeroboam an namangulun numpatul an impaboh-ol nah Apu Dios an Dios dan holag Israel gapun hanadah liwat na ya gapuh nangipangpanguluwana nadah tatagun munliwat an dinayaw da nadan dios an kinapyan di tagu.

²⁷ Am-in nadan inat Omrih numpatulana ya nitudok nah liblun di Patul di Israel. ²⁸ Nateh Omri ot milubuk hi nilubukan di aammod nad Samaria ot mihannot an numpatul nan imbabalenan hi Ahab.

Hay numpatulan Ahab ad Israel

²⁹ Handih mikatulumpulut walun toon an numpatulan Asa ad Judah ya numpatul hi Ahab an imbabalen Omri ad Israel. Ot mun-ap-apud Samaria hi duwampulut duwan toon. ³⁰ Nahalman boy nunliwatanan Apu Dios mu nadan nitun-udanan numpatul. ³¹ Bokon ammuna nadan nunliwatanan umat hi nunliwatan Jeroboam di nangipaboh-ol ke Apu Dios, mu in-ine nah Jesebel an imbabalen Etbaal an patul di Sidon ot dayawonah Baal. ³² Binohwat nay templod Samaria an pundayawan dan Baal ya nangapyah pun-appitan hidi nah templo. ³³ Ya nangapyah ing-ingon nan babain dios an hi Asherah. Kinali dakdakol di inat nan nangipaboh-ol nah Apu Dios an Dios nadan holag Israel mu nadan numpatul an nitun-udana.

³⁴ Kediyeen numpatulan Ahab ya iniphod Hiel an iBethel di Jericho. Handih pun-ikapyanay pangibohwatana nah boble ya nate nan panguluwan an lalakin imbabalenan hi Abiram. Handih ginibbunan inha-ad nadan hoob kediyeen boble ya nate bo nan udidian an lalakin imbabalenan hi Segub. Datuwen naat di immannungangan handin kinalin Apu Dios ke Joshua an imbabalen Nun mipanggep hi Jericho.

17

¹ Indani ya wada on profetas an hi Elijah an iTisbe ad Gilead an kananan Ahab di “Hi ngadan Apu Dios an wadat nangamung an Dios takun holag Israel an kon muttatyun ha-on ya isapatak an maid di dulnu weno udan hi umalin duwa weno tulun toon inggana kalyok bon umudan.”

² Indani ya kanan Apu Dios ke Elijah di ³ “Taynam hituwen boblet mumpae kah nangappit hi timilan di algo ta eka muntalu nah nih-up nah Wa-el an Kerit hi nangappit hi timilan di algo nah Wangwang an Jordan. ⁴ Kediyeen wa-el di pangal-am hi inumom ya baalok nadan gawwang an umialih kanom hidi.”

⁵ Inun-unud Elijah hidiyen kinalin Apu Dios ot e miha-ad nah pingngit nan Wa-el an Kerit. ⁶ Hidi nah wa-el di uminumana ya deke on immiali nadan gawwang hi kanonan tinapay ya dotag hi kabigabigat nah biggatna ya nah mungkahilong.

⁷ Indani ya namag-anan nan wa-el te ma-ma-id di udan.

Hi Elijah ya nan nabalun babai ad Sarephat

⁸ Kanan Apu Dios ke hiyay ⁹ “Ume kad Sarephat an boblen nih-up ad Sidon ta miha-ad kah di. Wada on nabalun babaih din umidat hi kanom te kinalik ke hiya.”

¹⁰ Ot umeh Elijah ad Sarephat. Handih dimmatong nah hoob nan boble ya tinibona on nabalun babain mamating. Kanan Elijah nah nabalun babaiy “Umidat ka anhan hi danum ta inumok.” ¹¹ Handih mange nan nabalun babain e umalah danum ya intukod Elijah an kananay “Daan mot umala ka pay hi tinapay ta kanok.”

¹² Himmumang nan nabalun babain kananay “Isapatak hi ngadan nan wadat nangamung an Apu Dios an Dios mun makulug an maid di tinapay ku. Abuna on ittay an alinan niha-ad hi malukung ya ittay bon mantekan di

oliba an niha-ad hi galapon. Immaliyak hitun mamating ta ianamut kut waday pana-ang kun diye ta kanon mi nah imbabalek an lalaki. Hidiyey manguddidin pinnangan mi ne mate kami moh inagang mi.”

¹³ Mu kanan Elijah ke hiyay “Adika mabulun. Ekat em idadaan di kanon yu, mu hay mamangulun atom ya mangapya ka ni-an hi ittay an tinapay nah dehdin alina ne in-alim ke ha-on. Kapyaoom nan udum ta kanon yu nah imbabalem. ¹⁴ Man-uke ya kanan Apu Dios an Dios di holag Israel di: ‘Adi kayu map-uhan te wadat nangamung di alina yu ya manteka yun oliba inggana hantuh, ha-oy an hi Apu Dios ya ipaalik di udan.’ ”

¹⁵ Ot un-unudon nan nabalun babaiy kinalin Elijah an atona. Nipalpun diye ya waday kanon da ke da Elijah kabigabigat. ¹⁶ Takon di kaatnay usalon dah manteka ya alina ya uggeda nap-uhan te wadanwada te hidiyey kinalin Apu Dios.

¹⁷ Ohan algo ya nundogo nan imbabalen nan nabalun babai. Indani ya namam-ay dogona ot mate. ¹⁸ Kananan Elijah di “He-an muttatyun Apu Dios, tipet em inat di athitun ha-on? Kon immali kat patayom tun imbabalek ta hidiyey kastiguk gapuh liwat ku?”

¹⁹ Kanan Elijah di “Ialim hitu nan unga!” Ot iapupun Elijah nan unga ot iena nah mikadwan gladun nan bale nah kuwartun kiha-adana ot ipabakilang na nah kama. ²⁰ Inlot nan mundasal an kananay “Apu Dios an Dios ku tipe bo anhan ta athituy inat muh imbabalen tun nabalu? Makaulen ha-on an impaptokak yaden em pinate tun imbabalena!” ²¹ Nihakmoh Elijah numpitlu nah unga ot mundasal ke Apu Dios an kananay “Apu Dios an Dios ku, pabangngadom anhan di biyag tun unga!”

²² Hinumang Apu Dios nan dasal Elijah ot tumagu nan unga. ²³ In-en Elijah nan unga ke inana ot kananan hiyay “Tibom, matagu tun imbabalem!”

²⁴ Himmumang nan babain kananay “Inilak mon maku-lug an muttatyu daka ya profetas dakan Apu Dios.”

18

Hi Elijah ya nadan profetas Baal

¹ Ohan algo kediyen mikatlun toon an maid di udan ya kanan Apu Dios ke Elijah di “Ekah kad-an nan patul an hi Ahab ta kalyom ke hiyan ipaalik di udan.” ² Ot umeh Elijah hi kad-an Ahab.

Kediye ya namahig an abuy bitil ad Samaria. ³ Indani ya inayagan Ahab hi Obadiah an mumpaptok nah palasyona. Hi Obadiah ya nanongnan mangun-unud ke Apu Dios. ⁴ Handih pumpaten Jesebel nadan profetas Apu Dios ya intalun Obadiah di hinggatut ke didah duwan liyang an hinnanaliman profetas hi ohan liyang. Ya in-inenay kanon da ya inumon da. ⁵ Kanan Ahab ke Obadiah di “Eta tibon am-in nadan ob-ob ya wa-el tuh numboblaysan taku ten waday umustuh holok an kanon nadan kabayuk ta tumagu ni-moy udum. Kal-ina ot anhan ya adi mahapul an etaku patayon di udum hanadah aggayam taku.” ⁶ Nunhummanganan dan mumpaey ohah pangngelna ya nan ohah ha-ob na ot munhi-an da.

⁷ Indanit mangeh Obadiah ya dinamun nah Elijah. Inimatunana ot munyuung ke hiyan kananay “An makulug an he-ah Elijah, apu?”

⁸ Kanan Elijah di “Om, ha-oy hi Elijah. Ekat em kalyon nah patul an ap-apum an dehtuwak.”

⁹ Hinumang Obadiah an kananay “Kon nganney inat kut pinhod mun pipateyak nah patul an hi Ahab?”

¹⁰ Isapatak hi ngadan nan wadat nangamung an Apu

Dios an Dios mu, an impahamahamak daka nah patul hi kabobboble tuh luta. Deke bo udot ta kinalin di ohan patul an maid ka kediyen boblena ya pilitonan punsapataon hin makulug an maid ka kediyen boble. ¹¹ Yaden ad uwani ya kanam di ek kalyon an wada kah tu? ¹² Nungay ta mangeyak ta ek kalyon ke Ahab an wada kah tu ya indani ya immali ot bo nan Espiritun Apu Dios ta alan dakat ie dakah daanan boble? Kon adiyak patayon ke hiya hin umali ya maid ka? Ha-oy ke pe ya dinaydayaw kuh Apu Dios nipalpu handih kaungak. ¹³ Kon uggem dingngol an handih pumpaten Jesebel nadan profetas Apu Dios ya intaluk di hinggatut ke didah duwan liyang an hin nanalimah ohan liyang ot i-iyyak didah kanon da ya inumon da? ¹⁴ Kinali adiyak baalon an e mangali nah patul an dehtu ka te nunna-ud an patayonak ke hiya!”

¹⁵ Hinumang Elijah an kananay “Isapatak hi ngadan nan wadat nangamung an Dios an Nakattag-en Ap-apun kon muttatyun ha-on an mumpatibowak nah patul ad uwanin algo.”

¹⁶ Immeh Obadiah ot ena kalyon ke Ahab an patul ot umeh Ahab an e nanibon Elijah. ¹⁷ Handih tinibon Ahab ya kananay “Deya ot an dehna kan umiiddat hi kabulunan di Israel.”

¹⁸ Kanan Elijah di “Bokon ha-oy te dakayun amam di nangapkapyah kabulunan yu. Ngohayon yuy tugun Apu Dios ya dayawon yu nadan dios yun hi Baal. ¹⁹ Ekat em oldenan am-in di tataguh tud Israel ta mundadammu taku nah Bilid an Carmel. Ya paki-aliyom am-in nadan opat an gatut ta naliman profetas Baal ya nadan opat an gatut an profetas nan babain dios an hi Asherah an pangpangannon nan inayam an hi Jesebel.”

²⁰ Ot ayagan Ahab am-in nadan tatagud Israel takon nadan profetas ot maamung da nah Bilid an Carmel.

²¹ Immeh Elijah hinangngab nadan tatagu ot kanan diday “Kakon-anat ahiyu nomnomon di ustus? Deket hay punnomnom yu ya hi Apu Dios di makulug an Dios, hiyay dayawon yu, mu deket hay punnomnom yu ya hi Baal di dios ya hiyay dayawon yu!”

Mu op-opya nadan tatagu.

²² Kanan bon Elijah ke diday “Ha-oy ya abuy natdaan hanadah profetas Apu Dios, mu nada ken profetas Baal ya opat di gatut ta nalimay bilang da. ²³ Iali yuy duwan bulug an baka. Idat yuy oha nadah profetas Baal ta kolngon da ne dinaut dat tanogtogan da ne inha-ad dah tap-on nadan kaiw an itungu mu adida apuyan. Athidi damdamay atok nah oha. ²⁴ Ne nundasal kayu nah dios yun hi Baal ya mundasalak damdaman APU DIOS an Dios ku. Hanan mangipaalih apuy ya hidiyey makulug an Dios.”

Muntukuk nadan tatagun kanan day “Om peman!”

²⁵ Kanan Elijah nadah profetas Baal di “Dakayuy mamangulu te dakol kayu. Piliyon yuy oha nadah bulug an bakat idadaan yu. Mundasal kayun nah dios yu mu adi kayu mun-apuy.”

²⁶ Inala da nan bulug an bakan nidat ke dida ot idadaan da, ot mundasal dan Baal mipalpuh biggatna inggana maal-algo. Kanan dah dasal day “Humangom di dasal mi Baal!” Mu maid di humumang.

Ya into-ol day tayo an lumanikkodan da nah punappitan an kinapya da.

²⁷ Indanit maka-algo ya taltalangaan Elijah dida. Kananay “Ol-olton yu pay di dasal yu! Ot kon hiya ya bokon dios? Kal-ina ya waday nomnomnomona weno waday pun-ingunu na. Bokon ke, wada nin di nangayana! Weno nahuyop ta mahapul an bangunon yu!” ²⁸ Ot pun-olot nadan profetas Baal di dasal da ya punliputan day adol dah pahul ya hinalong te hidiye tuwaliy oggan

da aton inggana mundadala da. ²⁹ Inloinlot day dasal da ya tinagan day dasal an kay da mun-ango ingganah himbatangan an hidiye boy tiempon pun-appitan da, mu ugge naat nan idasal da te maid di himmumang.

³⁰ Indani ya kimmalih Elijah nadah tatagun kananay “Makayu tuh kad-ak.” Naamung nadan tataguh kad-an Elijah, ot pun-iphod na nan napa-in pun-appitan ke Apu Dios. ³¹ Inalanay himpulut duwan batun mangitakdog nadah imbabalen Jacob an nahlagan da. (Hi Jacob di nangalyan APU DIOS handin kananay “Hay ngadan mud uwani ya Israel.”) ³² Ot iphod nan pun-appitan dan Apu Dios ya nangapyah kanal hi nunlinikkod kediyeen pun-appitan. Ya maalan diyen kanal di opat an galon an danum. ³³ Intap-o nay kaiw an itungu nah pun-appitan ot kolngona nan bulug an baka ot itap-o na nah kaiw. Kananay “Iduyag yuy opat an buhin danum nah miappit ya nah kaiw.” Ot duyagan dah opat an buhin danum. ³⁴ Kananay “Ipidwa yu!” Ot un-unudon da. Kanana boy “Duyagan yu pay!” Ya inun-unud day kinalina ot duyagan da pay. ³⁵ Immayu nan danum nah pun-appitan ot mapnu nan kanal.

³⁶ Kediyeen tiempon pun-appitan ya nundasal hi Elijah. Kananah dasal nay “Apu Dios an Dios da Abraham, hi Isaac ya hi Jacob, ipatibom ad uwanin he-ay Dios hitud Israel. Ipatibom an muttatyuwak ke he-a ya ipatibom bon inat kun am-in datuwe te in-olden mu. ³⁷ Humangom anhan Apu Dios tun dasal kut panginilaan hantudan tatagun he-a tuwaliy makulug an Dios. Ya ta panginilaan dan pinhod mun mibanggad dan he-a.”

³⁸ Indani ya impaalin Apu Dios di apuy ot maghob nan niappit, nadan itungu, nadan batu ya nan luta ya natduk nan danum nah kanal.

³⁹ Handih tinibon nadan tataguh tuwe ya nunlukbub da nah luta. Ya pun-itkuk dan kanan day “Hi Apu Dios di makulug tuwalin Dios! Hiya ya abuy Dios!”

⁴⁰ Indani ya in-olden Elijah an kananay “Dopapon yu nadan profetas Baal! Tibon yu ta maid di bumtik, takon di oha!” Dimpap nadan tatagun am-in nadan profetas Baal ot ipangulun Elijah dida nah Wa-el an Kishon ot patayona didan am-in hidi.

Hay immudanana

⁴¹ Nagibbuh tuwe ot kanan Elijah ke Ahab an patul di “Eka mo mangan. Deyan munggangoy mangalin nal-ot an udan.” ⁴² Immeh Ahab ot e makangngan yaden timmikid hi Elijah nah Bilid an Carmel ot umbun an inlukluk nay ulunah numbattanan di lulug na.

⁴³ Kanana nah muttatyu nay “Ekat iang-ang muh nangappit hi baybay.”

Imme nan muttatyu ya nibangngad an kananay “Maid di matibok hidi.”

Naminpituy nangitud-akan Elijah ke hiyan e mangiang-ang hi nangappit nah baybay.

⁴⁴ Handih mikapituh e nangiangan nan muttatyu nah baybay ya kananay “Waday inang-ang kuh ittay an kulabut an ong-ongal mu hay taklen di tagun manul-un nalpu nah baybay.”

Binaal Elijah nan muttatyun kananay “Em kalyon ke Ahab ta munlugan nah kalesan miusal hi gubat ta umanamut te maakhupan hi udan ya malalom.”

⁴⁵ Indani ya himmilong te mangitit nan kulabut ya mundibdib ya pun-olot nay udan. Hi Ahab ya ginalgalanan immed Jesreel. ⁴⁶ Hi Elijah an inhamad nan binalikisan di bulwati na ya impal-ot Apu Dios ot butikanan immed Jesreel ot lah-iyana Ahab an patul.

19

Binumtik hi Elijah ad Sinai

¹ Dimmatong hi Ahab ot kalyona nah inayanan hi Jesebel di mipanggep hi inat Elijah ya mipanggep hi namatayanan am-in hanadah profetas Baal. ² Immitud-ak hi Jesebel hi e mangalin Elijah ketuwe “Patayonak nadah dios ten hi athitun oras hi bigat ya adik aton ke he-ay inat mu nadah pinatem.”

³ Timmakut hi Elijah ot bumtik an ingkuyug na nan muttatyuna ot ume dad Beersheba ad Judah.

Dimmatong dah di ot taynana nan muttatyunah di. ⁴ Yaden hiya ke ya nundallan hi hin-algo ot ume nah adi maboblayan. In-ohnong na ot umbun an nunhidum nah puun di kaiw an kanan dan higid ot mundasal te pinhod nan mate. Kananah dasal nay “Nakahhalman mo anhan tun ma-ma-at ke ha-on, Apu Dios. Poppogom ot kattog di nitaguwak teden umatak damdama handidah aammod ku.”

⁵ Nibakilang nah puun di kaiw ot makahhuyop. Pinghanadi ya dinapan di anghel ot kananan hiyay “Bumangun kat mangan ka.” ⁶ In-ang-ang Elijah ya tinibona on ongal an tinapay ya ohan buhin danum an niha-ad hi kadan di ulluwana. Nangan ot uminum ot mibakilang bo.

⁷ Nibangngad bo nan anghel Apu Dios ot bangunonan kananay “Bumangun kat mangan ka te nidawwi pay di pangayam.” ⁸ Bimmangun hi Elijah ot mangan ot uminum ya nal-ot mo ot mundalan hi nap-at an algo ya nap-at an hilong an immed Sinai an Bilid Apu Dios. ⁹ Dimmatong ot e mun-iyen hi ohan liyang.

Mu indani ya kimmalih Apu Dios ke hiyan kananay “Elijah, nganney at-attom hitu?”

¹⁰ Himmumang hi Elijah an kananay “Apu an Nakattagen Dios, nummuttatyuwak ke he-at nangamung ot he-a ya abuy nunhilbiyak. Dehtuwak te ihik nadan holag Israel an mamaten ha-on yaden ohaak pe tuwalin natdaan te pinate dan am-in nadan profetas mu. Inwalong day planum ke dida ya pina-i day pun-appitan ke he-a!”*

¹¹ Kanan Apu Dios di “Bumudal kat ume ka nah bilid ta tumaddog kah hinangngab ku nah tuktuk nan bilid.” Indani ya mundibdib hi nal-ot ya nadhak nadan duntug ya nungkapi-ang nadan batu, mu maid hi Apu Dios nah dibdib. Natikod nan nal-ot an dibdib ya mungkolyog, mu maid boh Apu Dios nah kolyog. ¹² Dimmin-ong nan kolyog ya waday apuy, mu maid boh Apu Dios nah apuy. Indani moppet maid mo nan apuy ya waday ma-ma-ullen kali.

¹³ Dingngol Elijah diye ya inupup nay angana nah andukken bulwatina ot tumaddog nah hogpan nah liyang ya kanan nan mungkalin hiyay “Nganney at-attom hitu, Elijah?”

¹⁴ Himmumang boh Elijah an kananay “Apu Dios an Kabaelasan am-in an Dios, nunmuttatyuwak ke he-at nangamung, ya he-a ya abuy ingngunuwak. Mu nadan holag Israel ya inwalong da nan planum ke dida, pina-i da nadan pun-appitan ke he-a ya pinate dan am-in nadan profetas mu. Ha-oy ya abuy natdaan yaden pinhod dan patayonak.”

¹⁵ Kanan Apu Dios di “Mibangngad kan idallan mu nah dinalan mut ume ka nah adi maboblayan an nih-up ad Damascus ne imme ka kediyen ongal an boblet tudduwom hi Hasael an duyagam hi lanay ulunat hiyay mumpatul ad Syria. ¹⁶ Athidi boy atom ke Jehu an imbabalen Nimshi an tudduwom ta hiyay mumpatul ad Israel ya hi Elisha

* 19:10 19:10 Romans 11:3

an imbabalen Saphat an iAbel Meholah di tudduwom an mihannot ke he-an profetas. ¹⁷ Ta am-in nadan makabtik an adi patayon Hasael ya patayon Jehu ya am-in nadan makabtik an adi patayon Jehu ya patayon Elisha. ¹⁸ Mu takon di athidi ya waday tod-ak hi pitun libun adi maten tatagud Israel an dadiye nadan nunnanong di dinol dan ha-on ya uggeda nunyuung ke Baal.”†

Hay numbalinan Elisha an profetas

¹⁹ E hinamak Elijah hi Elisha ya dinatnganan mun-aladun himpulut duwan paris an bulug an bakay pun-aladuwna. Himpulut ohan paris di namangulu ya ohan paris nan nanguddidin manmandalona. Ot kaanon Elijah nan andukken bulwatina ot ipabulwatinan Elisha. ²⁰ Tinaynan Elisha nadan baka na ot mipdug ke Elijah ot kananay “Daan mot umeyak ni-an ta ek kalyon ke ama ya hi inat ahiyak maki-en he-a?”

Kanan Elijah ke hiyay “Damana. Adik iadi.”

²¹ Nibangngad hi Elisha ot kolngona nan ohan paris an bakana ot iha-ang nan impuntungu na nan panakul. Ot hamulon dan nadah tatagu. Ot ahi maki-en Elijah ta ibbaana ya baddangana.

20

Hanan gubat di Israel ya Syria

¹ Hi Ben Hadad an patul di Syria ya inamung nan am-in di tindaluna. Ya nid-um ke diday tindalun di tumpulut duwan patul. Inunga dan nuntakke dah kabayu ya nungulan dah kalesa ot eda gubaton di Samaria. ² Immitud-ak hi Ben-Hadad hi tatagunan umeh dit eda kalyon ke Ahab an patul di Israel hituwe: “Kanan nan patul an hi Ben

† 19:18 19:18 Romans 11:4

Hadad di ³ ‘Bagik nadan silber ya balituk mu, takon nadan kapkaphodan an inayam ya imbabalem.’ ”

⁴ Hituwey inhumang Ahab: “Tobalok nan ibagam apu patul. Takomboy alanak ya am-in di wadan ha-on.”

⁵ Indani ya immali bo nadan binaal Ben Hadad an kanan day “Hituwey kanan Ben Hadad ‘Imbagak mon idat mun ha-on nadan silber ya balituk mu, takon nadan inayam ya imbabalem. ⁶ Mu hi bigat hi athitun oras ya ipaalik nadan opisyal kut pakahinnapon dan tibon nan palasyom ya am-in di balen nadan opisyal mut alan da pay am-in di ngannen nabalol.’ ”

⁷ Inayagan Ahab am-in nadan mangipangpangulu nah boble ot kananay “Tibon yu ke, manmanniboh guluh diyen tagu. Handih immitud-ak hi mangibagan ha-oy an idat kuy iinayak, hay iimbabalek ya nadan balituk ya silber ku ya timbal ku.”

⁸ Kanan dadiyen mangipangpangulu nah boble ya nadan tataguy “Adim hangudon ya adim kaya idat di ibagana.”

⁹ Ot kanan Ahab nadah intud-ak Ben Hadad di “Kalyon yu nah patul yun timbal ku nan namangulun imbaga na mu hantun ibaga na bod uwani ya adik mo tobalon.” Timmayan da ot eda kalyon ke Ben Hadad di inhumang Ahab.

¹⁰ Indani ya immitud-ak boh Ben Hadad hi e mangali ke Ahab ketuwe: “Ialik di dakol an tindalut pa-iyon mi nan ongal an boblem ta hay dap-ul na moy alan mi. Ya takon di patayonak nadah dios hin adik aton hituwe!”

¹¹ Hinumang bon Ahab an kananay “Kalyon yu nah patul yun hi Ben Hadad hituwe: ‘Hay ohan natulid an tindalu ya adi ni-an mumpahhiya ten mundaddadaan an makigubat, deket nagibbu nan gubat ta nangapput ne ahi numpahhiya.’ ”

¹² Nibangngad nadan binaal Ben Hadad ot idatong dan hiyay inhumang Ahab. Ot hi Ben Hadad an manginum da nadah ibbanan patul nah kampu da ya ioldenan mundadaan nadan aap-apun di tinalunan e makigubat ot ume dan e nungkipustun mangubat nah ongal an boblen Ahab.

¹³ Kediye ya imme on profetas ke Ahab ot kananan hiyay “Kanan Apu Dios di ‘Adika tumakut ke danaen dakkodakkol an tinalu! Piapput ku dida ke he-ad uwanin algo ta panginilaam an ha-oy tuwalih Apu Dios.’”

¹⁴ Hinumang Ahab an kananay “Dahdiy mangipangulu nadah tinalun makigubat?”

Kanan nan profetas di “Kanan Apu Dios di nadan uung-ungan aap-apun di tinalun hanadah probinsiya.”

Kanan bon Ahab di “Dahdiy mangipangulu nadah tinalun e makigubat?”

Kanan nan profetas di “He-a.”

¹⁵ Ot paayag Ahab nadan uung-ungan aap-apun di tinalu nadah probinsiya an duwan gatut ta tulumpulut duway bilang da. Ot ahina amungon nadan udum an tinalunan pitun libu.

¹⁶ Inunga dah maal-algon e mangubat nadah iSyria yaden kediye ya mungkabutong hi Ben Hadad an patul da ya nadan tulumpulut duwan patul an ibbana.

¹⁷ Namangulu nadan uung-ungan tinalun imme. Handih manatong da ya tinibon hanadan impunsiim Ben Hadad an patul di Syria dida ot eda idatdatong ke hiyan kanan day “Wada day tinalun mangalin nalpud Samaria.”

¹⁸ Kanan Ben Hadad ke diday “Dopapon yu dida mu adiyu patayon dida takon hin kananat immali dan makigubat weno makihummangan.”

¹⁹ Namangulu nadan uung-ungan aap-apun nadan tinaluh probinsiya ot mitun-ud nadan ibbadan tinalun di

Israel. ²⁰ Waday ohan dida on pinate nay nakihanggana. Ya mamtik nadan tindalun di Syria ot pumpudug nadan tindalun di Israel dida. Mu hi Ben Hadad ya ginalanan nuntakkeh kabayu na ot bumtik an inibbaan nadan udum an tindalunan numpuntakke kabayu. ²¹ Impakapput Ahab nadan tindalun iSyria takon nadan nuntakkeh kabayu ya nadan nungkalesa.

²² Indani ya imme on profetas ot kananan Ahab di “Mibangngad kayu ke ya pakaidaddaan muy titindalum ya pakaipplanum di ustu te hantuh umalin toon hi athitun tiempo ya gubaton daka bo nah patul di Syria.”

²³ Kanan nadan opisyal Ben Hadad ke hiyay “Manuket naapput taku ya dios hi mabilid nan dios di Israel. Mu deket nadah nundotal di punggugubatan taku ya apputon taku dida. ²⁴ Athituy atom: Kaanom nadan patul an mangipanguluh gubat ta ihannot mun diday apapun di tindalu. ²⁵ Idadaan muy umat hi kadakol nadan tindalun nungkakate ya athidi boy kadakol di kakabayu ya kakalesan miusal hi gubat. Ta gubaton taku nadan iIsrael hi nundotal ta apputon taku didad uwani.”

Timbal Ben Hadad hidiye ot atonay intugun da.

²⁶ Indani ya nala-u boy ahi kotolan ot amungon bon Ben Hadad di titindaluna ot ume da nah boble an Aphek ta eda makigubat nadah iIsrael. ²⁷ Kediye ya nundadaan damdama nadan iIsrael ot ume dan makigubat ke dida. Hanadan iIsrael ya kay da duwan ittay ya abun halun an kalnero yaden nada ken iSyria ya nihinap da nah pangngel di bilid an nungkampu dah nundinnommang.

²⁸ Imme nan profetas ke Ahab ot kananay “Hituwey kanan Apu Dios ‘Gaput kanan nadan iSyriay ha-oy di dios hi mabilid ya bokon nah nundotal ya paapput kun dakayu nadan dakol an tindalu dat panginilaan yu nadah tatagum an ha-oy di makulug tuwalin Dios.’ ”

²⁹ Pitun algoy niha-ha-adan nadan iSyria ya nadan iIsrael nadah kampu dan nundinnommang. Handih mika-pitun algo ya inlappu day gubat ya pinaten di iIsrael di hinggatut an libun tindalun di Syria. ³⁰ Hanadan ugge nate ya binumtik dad Aphek. Muden natlob bo nadan binattun alad diyen boble ot mungkatab-unan da ot matey duwampulut pitun libun dida.

Mu hi ke Ben Hadad ya binumtik damdamah di ot e mitalu nah nitalun kuwartun di ohan bale. ³¹ Imme nadan opisyal nah kad-ana ot kanan dan hiyay “Dingngol min huhhummok nadan papatul di Israel. Iabulut mut ume kamin nah patul di Israel an iawako miy saku ya ibanggol miy linubid ta kal-ina ot ya adi daka patayon.”

³² Athidiy inat dan in-awako day saku ya imbanggol day linubid ot ume dah kad-an Ahab ot kanan dan hiyay “Kanan Ben Hadad di damana ke anhan ya adim patayon.”

Kanan Ahab di “Kon matagu pay? Maphod! Kay ku metlaing tulang hi Ben Hadad!” ³³ Naawatan nadan opisyal Ben Hadad an maphod di maat ot pinghanadi ya inunnudan dah diyen kinalin Ahab ot kanan day “Om, tulang muh Ben Hadad!”

In-olden Ahab an kananay “Paaliyon yuh tu.” Handih dimmatong hi Ben Hadad ya inayagan Ahab ot umbun dan duwa nah kalesan usalonah gubat.

³⁴ Kanan Ben Hadad ke hiyay “Ibangngad kun he-a nadan boblen inalan ama ke amam ya damanan mangi-pataddog kah ongal an punggattangan yud Damascus an umat hi inat amah nad Samaria.”

Kanan Ahab ke hiyay “Mipuum ketuwen punhumman-ganan ta ya ipae daka.” Ot munhummangan dan adida mo munggubat ot ipaena.

Kinalin di ohan profetas an gaga-ihoh Ahab

³⁵ Indani ya kanan APU DIOS nah ohan profetas di “Kalyom nah ibbam an kanam di ‘Bakdunganak.’” Inun-unud diyen profetas hidiye mu adi pinhod nan ibbanan aton.

³⁶ Ot kanan nan profetas di “Gapu te uggem inun-unud di olden Apu Dios ya patayon dakah layon hi indanih panayanam ke ha-on.” Handih timmayan hidiyen profetas ya immali on layon ot patayona.

³⁷ Imme boh ohan taguh tuwen profetas ot kananan hiyay “Bakdunganak!” Ot bakdungan nan tagu ot maliputan. ³⁸ Hinophopan nan profetas di angana ot ammunay matanan matibot adi maimatunan ot e tumaddog hi pingngit di kalata ot hadhad-onay kala-uwan nan patul.

³⁹ Handih mungkala-u nan patul ya kimmali nan profetas an kananay “Apu patul, nakigubatak handi ya wada on ohan tindalun in-alinan ha-on di dimpap nan buhul taku. Kananay ‘Guwalyaam hituwen tagu. Deket bumtik ya patayon daka weno moltaon dakah tulun libun kalang an silber.’ ⁴⁰ Muden maid di kapotok nay hanggaok ot uggek impapohdanan ya binumtik nan tagu.”

Hinumang nan patul an kananay “Kinalim di kastigum ot hidiyey maat ke he-a.”

⁴¹ Kinaan nan profetas nan inhophop nah angana ya inimatunan nan patul an hiyay oha nadah profetas. ⁴² Ot kanan nan profetas nah patul di “Hituwey kanan Apu Dios: ‘Gapu te in-abulut mun mihwang nan tagun in-olden kun mipipate ya bayadam hi biyag mu. Ya mate nadan tindalum te uggeda pinate nadan tindaluna.’”

⁴³ Ot umanamut hi Ahab an patul di Samaria an bumobboh-ol ya u-umyung.

¹ Wada on puntanoman hi grapes an nih-up nah palasyon nan patul an hi Ahab ad Jesreel. Hidiye ya lutan Nabot. ² Ohan algo ya kanan Ahab ke Nabot di “Daan mot idat mun ha-on nan lutam an tinanomam hi grapes. Nih-up tuh palasyok ya pinhod kun tanoman hi nateng. Makihannotak hi mapmaphod an puntanoman hi grapes hin pinhod mu. Bokon ke, ya bayadak hi ustu.”

³ Hinumang Nabot an kananay “Tinawid kuh tuwen puntanoman hi grapes. Hana ot ta adi iabulut Apu Dios an ek idat ke he-a!”

⁴ Immanamut hi Ahab an bumobboh-ol ya u-umyung gapu nah kinalin Nabot ke hiya. Nibakilang nah kama nan inhangga nah dingding ya adina pinhod an mangan.

⁵ Imme nan inayanan hi Jesebel ot hanhananan kananay “Tipet u-umyung ka? Ya tipet adika mangan?”

⁶ Hinumang Ahab an kananay “Man-uke ya kinalik ke Nabot an gatangkok nan puntanomanah grapes weno hannotak hi umat hidi ya adina pinhod an kananay adi-nadama!”

⁷ Kanan Jesebel di “Nganne, kon ka bokon patul? Umina ka! Mun-an-anla ka ya mangan ka. Alak hidiyen laguntan Nabot.”

⁸ Nangapyah Jesebel hi dakol an tudok ot ipelma nay ngadan Ahab ot markaana nah pummarkan di patul ot ipaena nadah opisyal na ya nadan aap-apud Jesreel.

⁹ Athituy nitudok kediye:

“Iolden yun muntopol takun adi taku mangan ad uwani. Ya amungon yu nadan tatagu ne impab-un yuh Nabot hi ubunan di madayaw an tagu. ¹⁰ Mu umawit kayuh duwan tagun mabungot ya maid di hilbin di nitaguwan dat kalyon dan gaga-ihoy kinalina ke Apu Dios ya nan patul. Ne in-e yuh Nabot nah e-elen tun boble ta tugmilan yu ta mate.”

¹¹ Ot un-unudon nadan opisyal ya nadan ap-apuh diyen in-olden Jesebel. ¹² Gintud day ohan algon puntopolan dan adida mangan ya inamung da nadan tatagu ot ipab-un dah Nabot hi ubunan di madayaw an tagu. ¹³ Hanan duwan mabungot an maid di hilbinan tagu ya inumbun dah hinangngab na ya kinali dan inidutan Nabot hi Apu Dios ya nan patul ot ieda nah e-eLEN nan boble ot tugmilan da ot mate. ¹⁴ Immitud-ak dah e mangipainilan Jesebel an kanan day “Nate moh Nabot.”

¹⁵ Handih dingngol Jesebel hidiye ya kananan Ahab di “Nate moh Nabot. Bagim mo nan laguntanan adina pinhod an igattang ke he-a.” ¹⁶ Ininnilan Ahab an nateh Nabot ya galagalan imme nah lagunta ot pumbalinonan laguntana.

¹⁷ Kanan Apu Dios ke Elijah an profetas an iTisbe ¹⁸ “Ume kah kad-an Ahab an patul ad Samaria an dehdi nah puntanoman Nabot hi grapes te kananay laguntanah diye. ¹⁹ Hituwey kalyom ke hiya: Kanan Apu Dios di ‘An tipet pinatem bo tuwali nan tagu ya pinlom pay di lutana? Gapu te athinay inat mu ya ahi dildilan di ahuy dalam hidi mismu nah nundildilan di ahuh dalam Nabot nah e-eLEN nan boble!’ ”

²⁰ Handih tinibon Ahab hi Elijah ya kananay “Hinamakak bo ke he-an buhul ku.”

Hinumang Elijah an kananay “Om, hinamak daka. Impaanhan muh biyag muy pangatam hanadah gaga-ihon balawon Apu Dios. ²¹ Ta hidiye nan kanan Apu Dios ke he-ay ‘Ipaalik di manadag ke he-a. Patayon daka ya am-in nadan linalakih pamilyam, takon di u-unga ya naam-ama. ²² Mumbalin nan pamilyam hi umat nah pamilyan din hi Jeroboam an imbabalen Nebat ya umat bo nah pamilyan din hi Baasha an imbabalen Ahijah. Man-uke ya impaboh-

olak hi nangipangpanguluwam hanadah holag Israel an munliwat.’

²³ Ya kanan bon Apu Dios di ‘Ahi kanon di ahuy adol Jesebel nah alad ad Jesreel.’

²⁴ Hanada ken maten pamilyam nah boble ya kanon di ahuy adol da ya nada ken mate nah e-elen di boble ya kanon di hahamutiy adol da.”

²⁵ (Maid di umat ke Ahab an impaanhanan aton di gaga-ihoh hinangngab Apu Dios te linalit nan inayanan hi Jesebel. ²⁶ Himpappangey nunliwatana te dayawonay dios an kinapyan di tagun umat hi inat handidan Amorite an dinog-al Apu Dios nah boble handih mangali handidan holag Israel.)

²⁷ Handih dingngol Ahab dadiyen kinalin Elijah ya binik-inay bulwatina ot mumbulwatih langgote ya ug-ugge nangan. Inhuyop na nan langgoten imbulwatina ya e nundallanan an u-umyung.

²⁸ Kanan Apu Dios ke Elijah di ²⁹ “An tinibom di numpakumbabaan uppen Ahab hi hinangngab ku? Gapu te athidi ya adik ipaaliy manadag ke hiyad uwanin matagu. Deket mate ya ahik kastiguwon nadan holag na.”

22

Kinalyan nan profetas an hi Mikaiah hi Ahab

(2 Chronicles 18:2-27)

¹ Hay Israel ya Syria ya uggeda nunggubat hi duwan toon, ² mu handih mikatlun toon ya immeh Jehoshaphat an patul di Judah an e nanibon Ahab an patul di Israel.

³ Handih ugge ni-an immeh Jehoshaphat ad Israel ya kinalin Ahab nadah opisyal nay “Hanan Ramoth Gilead ya boble taku. Mu tipet ug-ugge taku binangngad nah patul di Syria?” ⁴ Ot kediyen immalih Jehoshaphat ya kanan

Ahab ke hiyay “Daan mot baddanganak ta eta gubaton di Ramoth Gilead?”

Hinumang Jehoshaphat an kananay “Damana! Nundadaanak an bumaddang ke he-a te hintulang ta mo. Takon nadan tindaluk ya nangamung kan mummandal ke dida. Damana bon usalom nadan kabayuk. ⁵ Mu mahapul an inilaon ta ni-an hin nganney kanan Apu Dios.”

⁶ Ot ayagan Ahab nadan opat di gatut an profetas na ot kanan diday “Nganney punnomnom yu, an etaku gubaton di Ramoth Gilead weno adi?” Himmumang dan kanan dan hiyay “Om, etaku gubaton dida ot nunna-ud an pangapputon ditakun Apu Dios.”

⁷ Mu kanan Jehoshaphat di “Kon maid di profetas APU DIOS hitun punhanhanan taku?”

⁸ Kanan Ahab di “Waday ohan hi Mikaiah an imbabalen Imlah, mu kahingngitak te maid di maphod hi kalyonan ha-on. Ad-adit nangamung!” Kanan Jehoshaphat di “Adim iathinay kalim! Maphod di donglon taku damdamay kalyona.”

⁹ Ot itud-ak Ahab di oha nadah opisyal nan e mangayag ke Mikaiah ta mangin-a-ali.

¹⁰ Didan duwan patul an numbulwati dah bulwatin di patul ya inumbun dah ubunan di patul nah pun-ilikan an nih-up nah hoob di Samaria. Am-in nadan profetas ya wada dah hinangngab dan mun-abig da. ¹¹ Waday ohan didan hi Sedekiah an imbabalen Kenaanah an nangapyah hahagud an gumok ya kananan Ahab di “Kanan Apu Dios di ‘Datuwey usalom an makipatte nadah iSyria ot nunna-ud an paka-apputom dida.’” ¹² Ya am-in nadan profetas ya athidiy kinali da. Kanan day “Em gubaton di Ramoth Gilead ot nunna-ud an mangapput ka te pangapputon dakan APU DIOS.”

¹³ Hanan opisyal an e nangawit ke Mikaiiah ya kanan hiyay “Tibom ot te am-in nadan udum an profetas ya kanan day mangapput nan patul. Kinali, mahapul an athidi damdamay kalyom!”

¹⁴ Mu hinumang Mikaiiah an kananay “Ha-oy ke ya isapatak hi ngadan APU DIOS an wadat nangamung an hay kalyona ya abuy kalyok.”

¹⁵ Dimmatong hi Mikaiiah ya kanan Ahab ke hiyay “Mikaiiah an ume kamin Jehoshaphat an mangubat nadah iRamothe Gilead weno adi?” Himmumang hi Mikaiiah an kananay “Om! Ekayu ot nunna-ud an mangapput kayu te pangapputon dakayun APU DIOS.”

¹⁶ Kanan Ahab ke hiyay “Namingkaat an kinalik ke he-an hay makulug ya ammunay kalyom hi ngadan APU DIOS?”

¹⁷ Ot ahi kanan Mikaiiah di “Tinibok nadan tindalun di holag Israel an nawahit dan am-in hanadah duntug, umat da nadah kalneron maid di mumpattol ke dida. Indani ya kanan APU DIOS di ‘Datuwen tatagu ya maid di mangipangpangulun dida. Paanamuton yu didat luminggop da.’”

¹⁸ Kanan Ahab ke Jehoshaphat di “Tibom! Kinalik tuwalin he-an maid di maphod an abigona mipanggep ke ha-on te ad-adit nangamung.”

¹⁹ Intuluy Mikaiiah an kimmalin kananay “Donglon yu tun kalyon APU DIOS! Tinibok hi APU DIOS an inumbun nah ubunana ya timmaddog dan am-in nadan anghel nah paldang na. ²⁰ Indani ya kanan APU DIOS nadah anghel di ‘Dahdiy umen e manual ke Ahab an patul di Israel ta ena gubaton di Ramothe Gilead ta mateh di?’

Ya waday oha on hinnatkon di kalyonat maid di kapotok na. ²¹ Loktat ya immeh hinangngab APU DIOS di ohan espiritu ot kananay ‘Ha-oy di umen e manual ke hiya.’

²² Kanan APU DIOS di ‘Nganney atom?’

Kanan nan espirituy ‘Umeyak ta ek punlangkakon am-in nadan profetas Ahab.’ Ya kanan APU DIOS di ‘Eka, ot nunna-ud an mahaul.’ ²³ Kinali, athituy naat an impunlangkak APU DIOS hantudan profetas mu, mu hiya metlaing di nangiolden an mate ka!”

²⁴ Indani ya immeh Sedekiah an imbabalen Kenaanah ot ampingtonah Mikaiiah ya kananay “Kon-ana ni-boy nanayanan nan Espiritun Apu Dios ke ha-on ot kumalin he-a?”

²⁵ Kanan Mikaiiah di “Ahim inilaon hantuh eka mitalu nah nitalun kuwartu.”

²⁶ Indani ya in-olden Ahab hi oha nadah opisyal nan kananay “Alan yuh Mikaiiah ya in-e yun Amon an gob-ernador ya nah imbabalek an hi Joash. ²⁷ Kalyon yun didan ikalabut da ya abunay tinapay an ipakan dan hiya ya painuman dah danum inggana mibangngadak an maid di naat ke ha-on.”

²⁸ Mu kanan Mikaiiah di “Deket matagu kan mibangngad ya hidiyey kitib-anan bokon hi APU DIOS an kimmalin ha-on!” Kanana boy “Am-in kayun naamung, nomnomonon yu datuwen kinalik!”

Hay natayan Ahab

²⁹ Ot da Ahab an patul di Israel ke Jehoshaphat an patul di Judah ya eda ginubat di Ramoth Gilead. ³⁰ Handih eda ume ya kanan Ahab ke Jehoshaphat di “Ha-oy ke ya hinnatkon di ibulwatik ta maid di mangimatun ke ha-on. Mu he-a ke ya mumbulwati kah bulwatin di patul.” Ot athidiy inat Ahab ot eda makigubat.

³¹ Hanan patul di Syria ya in-oldena hanadah tulumpulut duwan aap-apun di numpungkalesan tindalunan kananay “Ammuna nan patul di Israel an potkon yun patayon.” ³² Kinali handih tinibon nadan tindalun di Syria hi Jehoshaphat ya eda ot patayon te pangali da on hiya

nan patul di Israel, mu handih pumpudug da ya muntukuk ³³ ya nainnilaan dan bokon hiya nan patul di Israel ot itikod dan mamdug ke hiya.

³⁴ Mu wada on tindalun iSyria an nipaddin naka-iptok di impana na ke Ahab hi numbattanan nan nunhu-upan nan gumok an inhuklub na. Indani ya intukod Ahab nah munmanehoh kalesanan kananay “Napanaak! Aga ot ta mibangngad tat tumayan ta tuh punggugubatan!”

³⁵ Munggugubat da yaden dehdih Ahab an nidangkig nah kalesanan inhanggana nadah iSyria. Ya mamuddal di dalam nah liput na ot dalam am-in di dulung nan kalesana. Indanit mungkahilong ya nate.

³⁶ Kediye mungkahilong ya waday nangitkuk nadah tindalun kananay: “Umanamut takun am-in hi boble taku.”

³⁷ Athidiy natayan nan patul an hi Ahab. In-e day adol nad Samaria ot milubuk hidi. ³⁸ Hanan kalesan inusal nan nakigubat ya eda inulahan nah lobong ad Samaria an oggan pun-amhan nadan binabain pibayad day adol da. Ya naken dalam Ahab nah kalesa ya nundildilan di ahu. Hidiye naat di immannung handin impaabig Apu Dios.

³⁹ Am-in nadan inat nan patul an hi Ahab, takon nan balenan naal-alkusan hi ivory ya nadan ongal an boblen kinapya na ya nitudok nah liblun di Patul di Israel. ⁴⁰ Nihannot ke hiya nan imbabalenan hi Ahasiah an numpatul.

Hi Jehoshaphat an patul di Judah

(2 Chronicles 20:31–21:1)

⁴¹ Handih mikap-at an toon an numpatulan Ahab ad Israel ya numpatul hi Jehoshaphat an imbabalen Asa ad Judah. ⁴² Tulumpulut limay toona kediye ot mun-ap-apud

Judah hi duwampulut liman toon.* Hay ngadan inana ya hi Asubah an imbabalen Silhi. ⁴³ In-un-unud Jehoshaphat hi pangi-en amanan hi Asa an inat nay pinhod APU DIOS. Mu uggena pina-i nadan pundayawan hi adi makulug an dios, kinali nanongnan mun-appit nadan tatagu ya mung-gohob dah insensoh di. ⁴⁴ Hi Jehoshaphat ya maphod di pakihayyupana nah patul di Israel.

⁴⁵ Am-in di inat Jehoshaphat, ya nadan gubat an naki-hananggaana ya nitudok nah Liblun Nadan Patul di Judah. ⁴⁶ Impakaana nah boble nadan pibayad day adol dan mungngunu nadah pundayawan di tataguh adi makulug an dios. Dadiyey natdaan an ugge nakaan handih nun-ap-apuwan amanan hi Asa.

⁴⁷ Hanan Edom ya maid di numpatul hidi ot hay nun-ap-apu ya hay tinuddun di patul di Judah.

⁴⁸ Ya wadaday bapor Jehoshaphat an mumbiyahed Ophir an eda umalah balituk, mu napa-i nadan bapor ad Esion Geber ot adida mo mausal. ⁴⁹ Indani ya kanan Ahasiah an patul di Israel di pinhod nan maki-ey tata-guna nadah tatagun Jehoshaphat an mumbapor, mu adih Jehoshaphat.

⁵⁰ Handih nateh Jehoshaphat ya inlubuk dah nilubukan di aammod na nah Boblen David. Ot mihannot nan imbabalenan hi Jehoram an numpatul.

Hi patul Ahasiah di Israel

⁵¹ Handih mikahimpulut pitun toon an numpatulan Jehoshaphat ad Judah ya numpatul hi Ahasiah ad Israel ot mun-ap-apud Samaria hi duwan toon. ⁵² Nunliwat damdamah Ahasiah ke Apu Dios an umat ke amanan hi Ahab, hi inanan hi Jesebel ya handin patul an hi Jeroboam an nangipangpangulu handidah holag Israel an nunliwat.

* 22:42 22:42 Am-in nadan patul ad Judah ya numboble dad Jerusalem handi numpatulan da.

⁵³ Hiya damdama ya dinayaw na ya nunhilbin Baal umat ke amanan nihannotana ot paboh-olonah Apu Dios an Dios dan holag Israel.

Nan Kalin Apu Dios
Ifugao, Tuwali: Nan Kalin Apu Dios Bible

Copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ifugao, Tuwali)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Feb 2021 from source files dated 10 Feb 2021

49ee376c-72c3-5db8-beb4-e0ad2751a4bf